Inspectie Veiligheid en Justitie
Ministerie van Veiligheid en Justitie

PI Utrecht locatie Nieuwersluis

Inspectierapport

Doorlichting

PI Utrecht locatie Nieuwersluis

Inspectierapport

Doorlichting

Augustus 2013

Inhoudsopgave

Voorwoord 6

Samenvatting 8

1 Inleiding 14
1.1 Aanleiding en doel van de doorlichting 15
1.2 Reikwijdte van de doorlichting 15
1.3 Toetsingskader 16
1.4 Onderzoeksopzet 17
1.5 Objectbeschrijving 18
1.6 Leeswijzer 18

2 Rechtspositie gedetineerden 20
2.1 Rechtmatige insluiting 21
2.2 Huisregels en introductie 21
2.3 Activiteitenprogramma 22
2.4 Accommodatie en hygiëne 25
2.5 Voeding en winkel 27
2.6 Maatschappelijk contact 28
2.7 Toegang tot zorg en geestelijke verzorging 29
2.8 Moeder-kind 31
2.9 Disciplinaire maatregelen en straffen 33
2.10 Klachtafhandeling en toezicht 33
2.11 Conclusie 34

3 Omgang met gedetineerden 36
3.1 Screening 37
3.2 Bejegening 40
3.3 Rapportage en documentatie 41
3.4 Conclusie 43

4 Interne veiligheid 44
4.1 Preventie en beheersing van incidenten 45
4.2 Agressiebeheersing 46
4.3 Drugsontmoediging 47
4.4 Conclusie 48

5 Maatschappijbeveiliging 50
5.1 Beveiligingsvoorzieningen en toezicht 51
5.2 Toekenning verlof 53
5.3 Voorwaardelijke invrijheidstelling 54
5.4 Conclusie 55

6	**Maatschappelijke reïntegratie**	**56**
6.1	Voorbereiding nazorg	57
6.2	Reïntegratietrajecten	59
6.3	Conclusie	60
7	**Organisatieaspecten**	**62**
7.1	Personeelsmanagement	63
7.2	Communicatie	64
7.3	Integriteit	65
7.4	Evaluatie	65
7.5	Conclusie	66
Bijlage 1	**Gebruikte afkortingen**	**68**
Bijlage 2	**Belangrijkste bronnen**	**72**
Bijlage 3	**Inspectieprogramma**	**74**

Voorwoord

De Inspectie Veiligheid en Justitie (Inspectie VenJ) heeft in mei 2013 de PI Utrecht, locatie Nieuwersluis doorgelicht. PI Nieuwersluis fungeert als huis van bewaring en gevangenis voor vrouwen en heeft in 2006, als één van de eerste inrichtingen, een doorlichting gehad.

De Inspectie VenJ is positief over het functioneren van deze inrichting. Zij heeft een organisatie aangetroffen waarin het personeel met een grote mate van openheid, saamhorigheid en tevredenheid met elkaar -en met de gedetineerden- samenwerken. Nadrukkelijk positief is de Inspectie VenJ over de mogelijkheden die de inrichting creëert voor het onderhouden van contact tussen moeder en kind, bijvoorbeeld het leggen van Skype contact. Op enkele onderwerpen ziet de Inspectie VenJ ruimte voor verbetering, zoals onder andere de kwaliteit van luchtbehandeling en de kookfaciliteiten per afdeling.

De openheid onder het personeel die is waargenomen binnen PI Nieuwersluis heeft de Inspectie VenJ zelf mogen ervaren tijdens de uitvoering van de doorlichting. Via deze weg maak ik graag gebruik van de gelegenheid om al het personeel -en gedetineerden- van de PI Nieuwersluis die hebben meegewerkt aan de doorlichting te bedanken voor de openheid en gastvrijheid.

J.G. Bos
Het Hoofd van de Inspectie Veiligheid en Justitie

Samenvatting

Inleiding

In mei 2013 heeft de Inspectie Veiligheid en Justitie (Inspectie VenJ) een doorlichting uitgevoerd bij de PI Utrecht, locatie Nieuwersluis (hierna PI Nieuwersluis). Het doel van de doorlichting is om na te gaan hoe het in PI Nieuwersluis is gesteld met de volgende aspecten:

- de rechtspositie van gedetineerden;
- de omgang met gedetineerden;
- de interne veiligheid;
- de maatschappelijke veiligheid;
- de maatschappelijke reïntegratie en
- de hiervoor relevante aspecten van organisatie.

Gezamenlijk geven deze aspecten een goed beeld van de mate waarin een penitentiaire inrichting haar maatschappelijke opdracht vervult. Aan de hand van haar bevindingen komt de Inspectie VenJ tot een oordeel en zo nodig tot verbetervoorstellen in de vorm van aanbevelingen.

Hoofdconclusie

De Inspectie VenJ is in het algemeen positief over de wijze waarop PI Nieuwersluis inhoud geeft aan detentie en over de ontwikkelingen die in PI Nieuwersluis gaande zijn. De Inspectie VenJ trof een organisatie aan waarin medewerkers met een grote mate van openheid, saamhorigheid en tevredenheid met elkaar -en met de gedetineerden- samenwerken.

Nadrukkelijk positief is de Inspectie VenJ over de oma-kinddagen en de proef met het Skype contact tussen moeder en kind. Ook over het reïntegratiecentrum van PI Nieuwersluis, waarbij gedetineerden zelf praktische zaken voor na hun detentie regelen, is de Inspectie VenJ zeer positief.

Op een aantal aspecten is nog wel ruimte voor verbetering. Zo zijn er veel klachten over de luchtbehandeling op de cellen. Deze klachten worden bevestigd door een onderzoek uitgevoerd door de Rijksgebouwendienst (RGD). Ook ziet de Inspectie VenJ ruimte voor verbetering door uitbreiding van de kookfaciliteiten op de afdelingen. De huidige faciliteiten bieden onvoldoende mogelijkheden in verhouding tot de behoefte, met als gevolg dat er onvoldoende tijd is voor diegenen die willen koken.

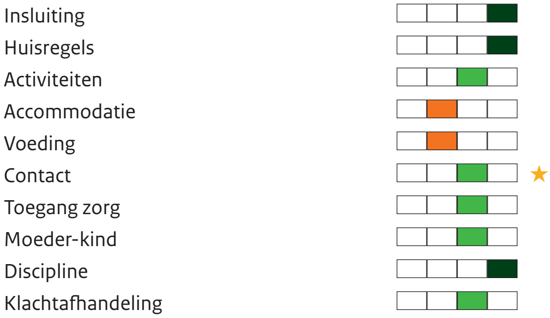
Rechtspositie gedetineerden

PI Nieuwersluis voldoet over het algemeen aan de criteria die de Inspectie VenJ hanteert op het aspect rechtspositie. In het activiteitenprogramma zijn alle verplichte elementen opgenomen, waarbij rekening is gehouden met de lange looplijnen van de locatie. Hoewel alle elementen in het activiteitenprogramma zijn opgenomen, ervaren de medewerkers het dagprogramma als vol en gejaagd. Daar tegenover staat de opvatting van gedetineerden

die vinden dat ze teveel achter de deur zitten en de uren voor terugkeeractiviteiten als loze tijd ervaren.
Daarnaast valt het op dat de bezoektijden soms ongunstig vallen voor bezoekers die afhankelijk zijn van het openbaar vervoer of voor schoolgaande kinderen.
Negatiever is het oordeel met betrekking tot de ventilatie en luchtbehandeling in PI Nieuwersluis, wat de RGD bevestigd in haar rapportage ‘Overzicht van de gemeten luchthoeveelheden per cel’.

Naast de constatering dat er veel klachten zijn over de verstrekte voeding, constateert de Inspectie VenJ dat een vierpits kookplaat voor een afdeling met dertig gedetineerden onvoldoende is. Het aantal gedetineerden dat wil koken staat niet in verhouding met de mogelijkheden qua tijd en voorzieningen.
De Inspectie VenJ is positief over de wijze waarop PI Nieuwersluis gedetineerden faciliteert in het hebben van maatschappelijk contact. Zij is erg te spreken over de aanvullende oma-kinddagen die PI Nieuwersluis vier maal per jaar organiseert. Daarnaast is PI Nieuwersluis met een pilot gestart waarbij door middel van Skype contact er contact is tussen moeder en kind. Uit de gesprekken is naar voren gekomen dat zowel afdelingshoofden als gedetineerden dit als zeer positief ervaren en dat gedetineerden als zeer positief ervaren wordt en dat gedetineerden hier een stuk rustiger en vol energie van terug komen. Deze voorzieningen strekken andere inrichtingen tot voorbeeld.
Ten aanzien van de medische respectievelijk geestelijke zorg binnen PI Nieuwersluis geeft de Inspectie VenJ als aanbeveling mee om de mogelijkheden te bezien om de toegankelijk van de huisarts te vergroten.

Oordeel criteria

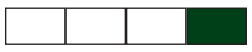
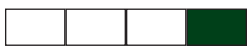
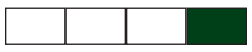
Aanbevelingen voor PI Nieuwersluis

- Ga, bij evaluatie van het dagprogramma, de mogelijkheden na om de recreatie uren zo te plannen dat het tijdstip beter aansluit bij waar gedetineerden deze uren voor willen benutten. Kijk tevens naar de mogelijkheden om meer ruimte te creëren tussen blokken zodat de uitvoering voor de medewerkers minder gejaagd is. Zorg er voor dat de tra-uren gevuld zijn met op terugkeer gerichte activiteiten voor de gedetineerden die daarvoor gemotiveerd zijn.
- Neem de adviezen genoemd in het rapport van de RGD met betrekking tot de luchtbehandeling ter harte en verbeter zo snel mogelijk de luchtkwaliteit van de meerpersoonscellen.
- Bezie of de kookfaciliteiten per afdeling uit te breiden zijn.
- Pas de bezoektijden dusdanig aan dat het voor bezoekers die met openbaar vervoer komen mogelijk is om tijdig aanwezig te zijn en dat schoolgaande kinderen op bezoek kunnen komen.
- Bezie in hoeverre er mogelijkheden zijn om de toegankelijkheid van de huisarts te vergroten en overweeg om hierbij de expertise van de afdeling gezondheidszorg van DJI danwel de IGZ te betrekken.
- Breng het protocol moeder + kind cellen in overeenstemming met de wettelijke regelgeving.

Omgang met gedetineerden

Op het aspect 'omgang met gedetineerden' komt de Inspectie VenJ tot een goed oordeel. De screening is op orde en de bejegening van gedetineerden voldoet aan de gestelde criteria. PI Nieuwersluis gaat zorgvuldig om met MPC-plaatsing. Zowel medewerkers als gedetineerden geven aan dat respectvol en humaan met elkaar omgegaan wordt. Ook met betrekking tot de rapportage- en documentatieproces is de Inspectie VenJ positief. PI Nieuwersluis beschikt over een Excel bestand met een ingebouwde signaleringsfunctie voor bewaking van tijdige behandeling van D&R-plannen.

Oordeel criteria

Screening	
Bejegening	
Rapportage	

Interne veiligheid

Ook op het aspect 'interne veiligheid' komt de Inspectie VenJ tot een positief oordeel. In PI Nieuwersluis is een operationele BHV-organisatie die met regelmaat zelfstandig maar ook in samenwerking met ketenpartners oefent. De agressiebeheersing voldoet aan de criteria. PI Nieuwersluis voert een actief drugsontmoedigingsbeleid.

Oordeel criteria

Preventie
Agressiebeheersing
Drugsontmoediging

Maatschappijbeveiliging

Het aspect ‘maatschappijbeveiliging’ oordeelt de Inspectie VenJ als ruim voldoende. De beveiligers zijn goed opgeleid en PI Nieuwersluis heeft eind 2012 een SSH-audit gehad. Het positieve oordeel van de SSH-audit deelt de Inspectie VenJ. Daarnaast is geconstateerd dat PI Nieuwersluis voldoende aandacht heeft voor penitentiaire scherpte. Niet op alle plaatsen is sprake van cameratoezicht.
Alle zaken rondom de verloven voldoen aan de daaraan te stellen eisen. Er is sprake van uiteenlopende reactietermijnen voor PI Nieuwersluis en de reclassering, maar de Inspectie VenJ ziet de verwachte herziening van de v.i.-regeling als een gelegenheid om deze termijnen te harmoniseren.

Oordeel criteria

Beveiliging
Verlof
V.i.

Aanbeveling voor PI Nieuwersluis

- Neem een algemene beschrijving van de v.i.-regeling op in de (model-) huisregels.

Maatschappelijke reïntegratie

Op het aspect ‘maatschappelijke reïntegratie’ komt de Inspectie VenJ tot een goed oordeel. Het reïntegratiecentrum springt er als voorbeeld voor andere inrichtingen uit. Dit centrum geeft gedetineerden de gelegenheid om zelf praktische zaken voor na hun detentie te regelen. Ook kunnen zij instructie/begeleiding krijgen in hoe zij zaken moeten regelen.
Ruimte voor verbetering ziet de Inspectie VenJ in het vergroten van het aanbod van de op reclasseringsadviezen gebaseerde en met gedragsinterventies gevulde reïntegratietrajecten.

Oordeel criteria

Nazorg ★
Reïntegratie

Aanbeveling voor PI Nieuwersluis

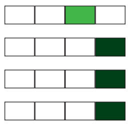
- Bezie of het aanbod aan reïntegratieactiviteiten aangevuld of te vergroten is met activiteiten die zich richten op gedragsinterventies.

Organisatie aspecten

Op het aspect 'organisatie' scoort PI Nieuwersluis naar het oordeel van de Inspectie VenJ overwegend voldoende. Momenteel is weinig ruimte voor doorgroeimogelijkheden, maar het personeel geeft aan hier met oog op alle bezuinigingen begrip voor te hebben. Daarnaast betrekt de directie het personeel zo actief mogelijk bij de organisatieontwikkelingen.
In de verzuimcijfers ziet de Inspectie VenJ een lichte vooruitgang ten opzichte van voorgaande jaren, maar is het verzuim nog steeds te hoog.
De Inspectie VenJ is zeer tevreden over hoe de directie en personeel de resultaten van een MTO en gedetineerdensurvey aanpakken.

Oordeel criteria

Personeel
Communicatie
Integriteit
Evaluatie

1
Inleiding

1.1 Aanleiding en doel van de doorlichting

Tot de taak van de Inspectie VenJ behoort het toezicht houden op de sanctietoepassing in Nederland. Zij doet dit onder meer door met een zekere regelmaat penitentiaire inrichtingen op hun functioneren te beoordelen. In 2006 heeft de toenmalige Inspectie voor de Sanctietoepassing (ISt) de PI Utrecht, locatie Nieuwersluis, hierna: PI Nieuwersluis, al eens doorgelicht.

Het doel van een doorlichting als deze, is om na te gaan hoe het in PI Nieuwersluis is gesteld met de rechtspositie van en de omgang met gedetineerden, de interne en maatschappelijke veiligheid, de reïntegratie-activiteiten en de hiervoor relevante aspecten van organisatie. In samenhang bezien geven deze aspecten een goed beeld van de mate waarin een penitentiaire inrichting haar maatschappelijke opdracht vervult. Aan de hand van haar bevindingen komt de Inspectie VenJ tot een oordeel en zo nodig tot verbetervoorstellen in de vorm van aanbevelingen.

1.2 Reikwijdte van de doorlichting

De doorlichting is beperkt tot de locatie Nieuwersluis. Deze locatie vormt samen met de op het zelfde terrein gelegen zeer beperkt beveiligde inrichting (ZBBI) Het Spoor en de in de stad Utrecht gevestigde locatie Wolvenplein de PI Utrecht. De locatie Wolvenplein is begin 2012 doorgelicht. De locatie Het Spoor is onderwerp van onderzoek is geweest in het themaonderzoek naar het functioneren van ZBBI's dat in maart 2010 is gepubliceerd en van het vervolgonderzoek hierover dat in 2012 is uitgebracht.

1.3 Toetsingskader

Voor de doorlichting heeft de Inspectie VenJ het toetsingskader voor het gevangeniswezen gebruikt, dat in mei 2012 is geactualiseerd. Dit toetsingskader is gebaseerd op nationale en internationale wet- en regelgeving en breed aanvaarde normen[1]. Het toetsingskader omvat de volgende zes aspecten:

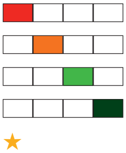
- rechtspositie gedetineerden;
- omgang met gedetineerden;
- interne veiligheid;
- maatschappijbeveiliging;
- maatschappelijke reïntegratie;
- organisatieaspecten.

Net als bij de doorlichting van PI Zuid-Oost, locatie Ter Peel, in 2008, is het reguliere toetsingskader op enkele onderdelen aangevuld, om recht te doen aan het gegeven dat PI Nieuwersluis een penitentiaire inrichting voor vrouwen is en over moeder met kind voorzieningen beschikt. Bij het betreffende aspect is de aanvulling nader toegelicht.

Genoemde aspecten zijn opgedeeld in criteria. De Inspectie VenJ komt bij ieder criterium tot een integraal oordeel dat is samengesteld op basis van een weging van de dimensies: uitvoering, beleid, check op de uitvoering en evaluatie. Bij de dimensie uitvoering stelt de Inspectie VenJ vast in hoeverre de uitvoering voldoet aan de daaraan te stellen eisen. Bij de dimensie beleid beziet de Inspectie VenJ of in de inrichting ten aanzien van het te toetsen criterium (vastgelegd) beleid beschikbaar is dat voldoet aan geldende wet- en regelgeving. Bij de dimensie check op de uitvoering gaat de Inspectie VenJ na in hoeverre de juiste uitvoering van het beleid is zeker gesteld. Bij de dimensie evaluatie gaat de Inspectie VenJ na in hoeverre het beleid en de uitvoering periodiek worden geëvalueerd.

[1] Het betreft internationale verdragen, gedragsregels, wetgeving, maatregelen, ministeriële regelingen, circulaires en aanwijzingen die van toepassing zijn op de tenuitvoerlegging van detentie. Het volledige toetsingskader is te vinden via de website van de Inspectie VenJ (www.ivenj.nl).

De Inspectie VenJ geeft haar oordeel per criterium weer in de volgende vier scores:

Voldoet niet aan de relevante normen en verwachtingen.

Voldoet in beperkte mate aan de relevante normen en verwachtingen.

Voldoet overwegend maar niet volledig aan de relevante normen en verwachtingen.

Voldoet geheel aan de relevante normen en verwachtingen.

Het functioneren op dit criterium of een onderdeel strekt tot voorbeeld voor andere inrichtingen

Het oordeel bij een criterium kan leiden tot een of meer aanbevelingen wanneer de Inspectie VenJ het belangrijk acht dat een geconstateerde afwijking ten opzichte van het criterium wordt aangepakt. De aanbevelingen zijn gericht aan de inrichting c.q. de locatie of aan de overkoepelende Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI).

1.4 Onderzoeksopzet

Methode

Bij een doorlichting verzamelt de Inspectie VenJ feitelijke gegevens door documentonderzoek vooraf en ter plaatse, observaties in de PI en interviews met een breed scala aan betrokkenen bij de inrichting. Het toetsingskader vormt het uitgangspunt van de doorlichting. Dit toetsingskader is uitgewerkt in gestructureerde vragen- en controlelijsten. De Inspectie VenJ zet de verzamelde gegevens vervolgens af tegen de criteria uit het toetsingskader en komt zo tot een oordeel over de mate waarin de inrichting daaraan voldoet. Een doorlichting wordt altijd door ten minste twee inspecteurs uitgevoerd.

Uitvoering en tijdpad

Het toezichtsbezoek aan PI Nieuwersluis is afgelegd door twee inspecteurs en besloeg drie dagen. De doorlichting is op 11 april 2013 aangekondigd aan PI Nieuwersluis en het bezoek vond plaats op 22, 23 en 29 mei 2013. Bijlage 3 vermeldt het inspectieprogramma.

De directeur van PI Utrecht heeft op 26 juli 2013 de conceptversie van het inspectierapport voorgelegd gekregen om te kunnen reageren op de feitelijke bevindingen. Op 12 augustus 2013 heeft de Inspectie VenJ zijn reactie ontvangen en op 20 augustus 2013 heeft het hoofd van de Inspectie VenJ het inspectierapport vastgesteld en aangeboden aan de Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie.

1.5 Objectbeschrijving

PI Nieuwersluis is een niet al te grote inrichting, bestaande uit een drietal cellengebouwen en een gebouw voor gedetineerdenactiviteiten die ruim tien jaar geleden als nieuwbouw in gebruik zijn genomen. Twee van de cellengebouwen hebben de bestemming van huis van bewaring (HvB) voor vrouwen; in de derde zijn zowel de reguliere gevangeniscapaciteit als de capaciteit beperkt beveiligde inrichting (BBI) voor vrouwen ondergebracht, zonder van elkaar afgescheiden te zijn.

Ze zijn gebouwd rondom een negentiende-eeuws voormalig kazernegebouw, waarin het DJI-vergadercentrum is gevestigd. PI Nieuwersluis runt dit vergadercentrum met behulp van daar te werk gestelde gedetineerden. Ook de meeste kantoren zijn ondergebracht in een vrijstaand gebouw buiten het beveiligde deel van de inrichting.

De totale capaciteit op basis van de penitentiaire landkaart (PLK) 2013 is 220 plaatsen. Deze is als volgt onderverdeeld.

	Aantal	w.v. MPC	w.v. EZV	w.v. Moeder-kindcel
Huis van Bewaring	154	68 (44%)	14	
Gevangenis regulier	48	0 (0%)		4
Beperkt Beveiligde Inrichting	18	6 (33%)		
Totaal	220	74 (33%)	14	4

1.6 Leeswijzer

De volgende hoofdstukken behandelen elk een van de hiervoor genoemde aspecten uit het toetsingskader. De hoofdstukken zijn onderverdeeld in paragrafen per criterium. Elke paragraaf opent met de omschrijving van het toegepaste criterium uit het toetsingskader; daarna volgen de bevindingen, het oordeel en eventuele aanbevelingen. Elk hoofdstuk besluit met een conclusie over het gehele aspect.

2
Rechtspositie gedetineerden

In dit hoofdstuk is aan de hand van de criteria uit het toetsingskader weergegeven hoe het gesteld is met de rechtspositie van de gedetineerden in PI Nieuwersluis.

2.1 Rechtmatige insluiting

Criterium
Gedetineerden dienen op basis van een rechtmatige titel te worden ingesloten. Het is daarom zaak dat een inrichting alle documenten rondom insluiting en identiteit goed controleert en vastlegt in het gedetineerdendossier.

Bevindingen
Gedetineerden komen binnen bij de Binnenkomstafdeling delinquenten (BAD) waar visitatie plaatsvindt en de medewerkers de kleding en goederen van gedetineerden controleren. Hier ontvangen zij de eerste informatie over de gang van zaken in de inrichting. Afhankelijk van het tijdstip van binnenkomst vindt de intake door de Bevolkingsadministratie (BVA) nog dezelfde dag of de volgende ochtend plaats.

Voor zover aanwezig vindt controle plaats van de identiteitspapieren en wordt een elektronisch dossier aangemaakt met een foto en vingerafdrukken. Het komt regelmatig voor dat al een dossier aanwezig is. Het invoerscherm met verplicht veld fungeert daarbij als een soort checklist.

Oordeel
Het insluiten van gedetineerden vindt plaats volgens de daarvoor geldende procedures en controles.

2.2 Huisregels en introductie

Criterium
Iedere gedetineerde moet bij binnenkomst in een inrichting zo veel mogelijk in een voor haar begrijpelijke taal op de hoogte worden gesteld van haar rechten en plichten. Daarbij moet haar ook duidelijk gemaakt worden hoe zij zich kan beklagen. Om die reden is de directeur van een inrichting (wettelijk) verplicht om huisregels voor de inrichting vast te stellen. De inhoud en structuur van deze huisregels moeten aansluiten bij het ‘Model huisregels penitentiaire inrichtingen’ en de actuele regimevoering. Daarnaast acht de Inspectie VenJ het van belang dat medewerkers van de inrichting met iedere nieuw binnengekomen gedetineerde een

intakegesprek houden, waarin onder andere uitleg wordt gegeven van de interne gang van zaken en geldende regels. Daarnaast dient elke gedetineerde een uittreksel van de huisregels te ontvangen in een voor haar begrijpelijke taal.

Bevindingen
Gedetineerden ontvangen bij binnenkomst bij de afdeling BAD een inkomstenpakket, waarin onder andere de uitgebreide versie van de huisregels zijn opgenomen. De huidige versie dateert van 1 januari 2012 en deze versie is ook op diverse andere plaatsen beschikbaar zoals op de verblijfsafdelingen en de bibliotheek.

Tijdens de doorlichting in 2006 constateerde de Inspectie VenJ dat de huisregels alleen in het Nederlands beschikbaar waren. De huidige huisregels zijn opgesteld in het Nederlands, Engels, Spaans, Frans en Turks en updates vinden periodiek plaats.

Met elke gedetineerde vindt binnen 24 uur na binnenkomst een intake gesprek plaats. Een medewerker van PI Nieuwersluis houdt de registratie hiervan bij in een zelf ontwikkeld registratiesysteem, waarin alle gebruikers duidelijk kunnen zien wanneer een gedetineerde is binnengekomen en wanneer de intake heeft plaatsgevonden.

Zowel de medewerkers van PI Nieuwersluis als de gedetineerden zijn uiterst tevreden over het inkomstenpakket, dat elke gedetineerde ontvangt. Gedetineerden stellen dit pakket zelf samen tijdens de arbeidsactiviteit. De medewerkers van BAD en BVA zijn zeer tevreden over dit pakket, omdat op deze manier de gedetineerden direct alle benodigde informatie en middelen ontvangen en dit niet vergeten kan worden.

Oordeel
De Inspectie VenJ oordeelt dat de PI Nieuwersluis volledig voldoet aan het criterium huisregels en introductie. Zij heeft vastgesteld dat de huisregels in verschillende talen beschikbaar zijn en constateert dat gedetineerden de eerst benodigde informatie ontvangen via het informatiepakket en intake gesprek.

2.3 Activiteitenprogramma

Criterium
Gedetineerden hebben wettelijk recht op een aantal activiteiten, zoals dagelijks een uur luchten, minimaal tweemaal per week drie kwartier sport,

wekelijks bibliotheekbezoek, onderwijs en recreatie (minimaal zes uur per week waarvan ten minste twee blokken van twee uur aaneengesloten) en wekelijks de mogelijkheid om tenminste 20 uur deel te nemen aan een arbeidsactiviteit. Gedetineerden in een regime van algehele gemeenschap dienen wekelijks minimaal gedurende 45 uur activiteiten aangeboden te krijgen.

Bevindingen
PI Nieuwersluis werkt met een cyclus van drie weken voor wat betreft het dagprogramma. De dagprogramma's hangen aan de binnenzijde van elke celdeur en het is duidelijk zichtbaar op de afdelingen welke week van toepassing is.

Over het algemeen is weinig sprake van uitval van activiteiten, al hebben de medewerkers hier een nog gunstiger beeld van dan de gedetineerden en de commissie van toezicht. Wanneer wel sprake is van uitval, vindt meestal compensatie plaats door recreatie of luchten. Uitzondering hierop is arbeid; wanneer er te weinig werk is gaan gedetineerden wel naar de arbeid, maar vindt in de werkzalen andere activiteiten plaats, bijvoorbeeld spelletjes.

Het dagprogramma bevat alle verplichte elementen. Echter, het personeel en gedetineerden beleven het dagprogramma verschillend. Personeel ervaart het dagprogramma als een vol programma, met een zeer strak lijnenspel, waarbij weinig tijd voor één op één contact beschikbaar is. Het personeel is van mening dat in de te weinig beschikbare tijd een teveel aantal activiteiten gepropt wordt. Daarentegen is de opvatting van de gedetineerden zelf dat ze teveel achter de deur zitten en vooral de beschikbare uren voor terugkeeractiviteiten als loze tijd ervaren. Enerzijds omdat deze activiteiten niet voor iedereen bedoeld zijn en anderzijds omdat ze niet de volledige twee uur tijd vergen.

Bij het samenstellen van het huidige dagprogramma hebben alle medewerkers opmerkingen kunnen maken en suggesties kunnen doen. Eén van de resultaten daarvan is, dat in het programma nu voldoende tijd is voorzien voor verplaatsingen, zodat deze niet ten koste van de duur van de activiteit gaan. Iedere medewerker heeft persoonlijk antwoord gekregen over het al dan niet overnemen van zijn of haar suggesties. Hierdoor is geen sprake van weerstand geweest bij de invoering.

Luchten
De gedetineerden hebben dagelijks de mogelijkheid om een uur te luchten. De luchtplaatsen zijn voorzien van schuilmogelijkheden door middel van een afdak.

Sporten
PI Nieuwersluis beschikt over een fitnessruimte en een binnensportzaal. De gedetineerden hebben de mogelijkheid om twee keer per week begeleid te sporten. Afhankelijk van de hoeveelheid deelnemers en de behoefte van gedetineerden vindt fitness of een balsport plaats.

Bibliotheek
Elke afdeling heeft wekelijks een uur de mogelijkheid om de bibliotheek te bezoeken. Gedetineerden maken veel gebruik van deze mogelijkheid, waarbij het opvallend is dat zelfs gedetineerden die niet kunnen lezen meekomen naar de bibliotheek. De bibliotheek beschikt over een meertalige collectie, maar volgens de bibliotheekmedewerkers is de Nederlandstalige collectie te beperkt en is de collectie gedomineerd door veel juridische naslagwerken. Zo nodig kunnen voor andere vreemde talen dan standaard voorhanden zijn, tijdelijke collecties worden aangevraagd. Eventuele specifieke verzoeken kunnen uit de openbare bibliotheek van Utrecht worden opgevraagd.

Onderwijs en recreatie
Uren voor onderwijs zijn niet apart in het dagprogramma opgenomen. Rondgang over de afdeling wijst uit dat dit plaatsvindt tijdens de crea-uren, al naar gelang de behoefte van de gedetineerde.

Aan de wettelijke norm van zes uur recreatie, waarvan ten minste twee blokken van twee uur, voldoen alle afdelingen van PI Nieuwersluis. De gedetineerden geven aan dat sommige van deze tijden erg ongunstig vallen, bijvoorbeeld vroeg in de ochtend. Vooral in het weekend ervaren de gedetineerden dat deze uren erg vroeg plaatsvinden, met als gevolg dat ze veel achter de deur zitten. Daarnaast is de vroege recreatie uren vooral ongunstig voor gedetineerden die naar hun kinderen in het buitenland willen bellen en te maken hebben met tijdsverschil.

Arbeid
Gedetineerden nemen vijf dagen in de week een dagdeel (vier uur) deel aan arbeid. Vanuit het gevangenisdeel is het verplicht deel te nemen aan arbeid en kunnen gedetineerden direct na binnenkomst deelnemen. Voor gedetineerden in het huis van bewaring is dit vrijwillig. Zij kunnen zich bij binnenkomst aanmelden voor arbeid. Momenteel is er voor hen een wachtlijst, maar gemiddeld genomen kunnen zij twee weken na binnenkomst deelnemen.

Bij de arbeid is veel bedrijvigheid en de aanwezige gedetineerden zijn allemaal aan het werk. Er zijn verschillende werkzaamheden en sommige werkzaamheden bieden ook mogelijkheden voor werk na detentie. Zo zijn er werkzaamheden waarbij de vrouwen leren om op een naaimachine te werken. Zij kunnen na detentie mogelijk aan de slag in een naaiatelier. De medewerkers bij de arbeid geven aan dat het uitgangspunt is om de gedetineerden werknemersvaardigheden te leren. Hiertoe maken de medewerkers met de gedetineerden taakafspraken.

Oordeel
Het oordeel met betrekking tot het dagprogramma is ruim voldoende, omdat alle verplichte elementen zijn opgenomen in het activiteitenprogramma en ook daadwerkelijk plaatsvinden. Zij spreekt wel haar zorg uit met betrekking tot de signalen dat het programma voor de medewerkers te vol en te gejaagd zou zijn en dat bepaalde activiteiten op een ongunstig tijdstip plaatsvinden.

Aanbeveling voor PI Nieuwersluis
Ga, bij evaluatie van het dagprogramma, de mogelijkheden na om de recreatie uren zo te plannen dat het tijdstip beter aansluit bij waar gedetineerden deze uren voor willen benutten. Kijk tevens naar de mogelijkheden om meer ruimte te creëren tussen blokken zodat de uitvoering voor de medewerkers minder gejaagd is. Zorg er voor dat de tra-uren gevuld zijn met op terugkeer gerichte activiteiten voor de gedetineerden die daarvoor gemotiveerd zijn.

2.4 Accommodatie en hygiëne

Criterium
De accommodatie waar gedetineerden verblijven, moet voldoen aan de daarvoor geldende standaarden en de leefomstandigheden in de PI zijn hygiënisch. De ruimten waar gedetineerden verblijven (incl. douches, toiletruimtes etc.) moeten schoon zijn. Verder moeten zij zichzelf en hun kleding schoon kunnen houden. Gedetineerden moeten ten minste kunnen douchen na de sport en voorafgaande aan het bezoek. Beddengoed wordt regelmatig verschoond. Tweepersoonscellen hebben ten minste twee stoelen en twee slaapgelegenheden, plus twee afsluitbare opbergruimten. Het sanitaire gedeelte van de tweepersoonscellen is voldoende afgeschermd en gedetineerden kunnen individueel de beschikking krijgen over een televisie. De luchtplaatsen van de afzonderingscellen hebben voldoende verticaal uitzicht naar de open lucht.

Bevindingen
Over het algemeen maakt PI Nieuwersluis een goed verzorgde indruk. De ruimtes zijn schoon en opgeruimd. De gedetineerden zijn erg tevreden over de douchefaciliteiten op iedere cel. Naast de rijkswas[2], die één keer per week gewisseld wordt, verzorgen de afdelingsreinigers twee keer per week de gewone was, waarvoor de gedetineerden hun waszak kunnen aanleveren.

De meerpersoonscellen zijn van dezelfde afmeting als de enkele cellen maar hebben twee slaapgelegenheden, twee stoelen en twee afsluitbare opbergruimten. In de meerpersoonscellen beschikken de gedetineerden gezamenlijk over één televisie. PI Nieuwersluis berekent hiervoor geen huur, als compensatie voor het delen van een cel. Soms ervaren gedetineerden het als vervelend dat ze gezamenlijk maar één televisie hebben.

De gedetineerden geven aan veel klachten te hebben over de ventilatie en luchtbehandeling. Het is snel erg warm in hun cel en de ventilatie is niet voldoende. Zeker wanneer in een meerpersoonscel beide gedetineerden gebruik maken van de douche kan de ventilatie ontoereikend zijn en is het erg vochtig.

Het rapport 'Overzicht van de gemeten luchthoeveelheden per cel', d.d. 29 januari 2013, uitgevoerd door de Rijksgebouwendienst (RGD), geeft aan dat slechts 22% van de gemeten (54 stuks) cellen voldoen aan de eisen voor luchtkwaliteit.

Oordeel
PI Nieuwersluis is opgeruimd en schoon. De gedetineerden hebben terecht veel aan te merken op de ventilatie en luchtbehandeling. Deze kritiek wordt ondersteund door het onderzoek van de RGD.

Aanbeveling voor PI Nieuwersluis en DJI
Neem de adviezen genoemd in het rapport van de RGD met betrekking tot de luchtbehandeling ter harte en verbeter zo snel mogelijk de luchtkwaliteit van de meerpersoonscellen.

[2] Bestaande uit beddengoed en hand- en theedoeken.

2.5 Voeding en winkel

Criterium

De voeding die de PI verstrekt is toereikend, verantwoord samengesteld, van voldoende kwaliteit en voldoende gevarieerd. Bij de voedselverstrekking wordt rekening gehouden met medisch voorgeschreven diëten en met uit de godsdienst of levensovertuiging van gedetineerden voortkomende wensen. De inrichtingswinkel biedt een redelijk aanbod tegen prijzen die niet substantieel hoger zijn dan in de vrije samenleving.

Bevindingen

In PI Nieuwersluis zijn veel negatieve geluiden over de voeding en met name de warme maaltijden. Zowel de gedetineerden als de executieve medewerkers zijn hierover niet echt te spreken. Veel eten wordt weggegooid of als ingrediënten gebruikt voor het bereiden van een eigen maaltijd. Dagelijks keuren piw'ers de voeding en zij oordelen dat de kwaliteit soms onder de maat is. Hier kan echter in verband met het landelijke contract weinig aan gedaan worden. Daarnaast is er alleen nog bruin brood beschikbaar en is er geen keuze meer voor eventueel wit brood. Voor sommige artikelen, buiten het basisaanbod, zijn de prijzen van de cateraar te hoog.

Diëten op medische indicatie of vanwege geloofsovertuiging worden doorgegeven aan de cateraar en die levert aangepaste maaltijden. Dit werkt naar tevredenheid.

Op elke afdeling is een afdelingskeuken aanwezig waar gedetineerden veel gebruik van maken. De behoefte om zelf te koken wordt mede in de hand gewerkt door de kritiek op verstrekte maaltijden. De gedetineerden geven aan dat één vierpits kookplaat tekort schiet in verhouding met de behoefte die er is om zelf te koken.

Over de winkel zijn de gedetineerden eveneens niet echt te spreken. Het aanbod is summier en de prijzen staan niet in verhouding met de prijzen in gewone supermarkten.

Daarnaast melden gedetineerden dat het bezorgen van de bestellingen soms op ongunstige tijdstippen plaatsvindt, bijvoorbeeld wanneer zij net naar de arbeid toe zijn. De gekoelde en bevroren artikelen staan dan langere tijd buiten de koeling/vriezer. Van de zijde van de inrichting is aangegeven dit niet eerder is gehoord, maar dat ze dit zullen nagaan.

Oordeel
Er zijn veel klachten over met name de kwaliteit van de voeding. Daarnaast is een vierpits kookplaat per afdeling niet voldoende in verhouding met de aanwezige behoefte om te koken. Hierdoor kan spanning ontstaan tijdens de kookmomenten, waarbij meer gedetineerden willen koken dan mogelijk is.

Aanbeveling voor PI Nieuwersluis
Bezie of de kookfaciliteiten per afdeling uit te breiden zijn.

2.6 Maatschappelijk contact

Criterium
Nationale en internationale regelgeving bepaalt dat gedetineerden bezoek mogen ontvangen en mogen telefoneren en corresponderen met verwanten, andere personen en vertegenwoordigers van externe instanties. In de Penitentiaire beginselenwet (Pbw) is vastgelegd dat gedetineerden ten minste één uur[3] per week bezoek mogen ontvangen en, in beginsel op eigen kosten, ten minste eenmaal per week minimaal tien minuten een telefoongesprek mogen voeren. Daarbovenop moeten gedetineerden contact kunnen hebben met, en bezoek ontvangen van, functionarissen voor juridische en consulaire bijstand. Ook moeten gedetineerden door middel van tijdschriften, kranten, radio en tv op de hoogte kunnen blijven van de actualiteit in de vrije samenleving. Verder verwacht de Inspectie VenJ dat de bezoektijden van een inrichting zodanig zijn dat schoolgaande kinderen van gedetineerden buiten schooltijd op bezoek kunnen komen. En dat een PI ten minste vier keer per jaar, buiten het regulier bezoek om, ouder-kind-dagen organiseert.

Bevindingen
In de huisregels is opgenomen dat de gedetineerden zelf verantwoordelijk zijn voor het informeren en aanmelden van bezoekers. Eveneens is opgenomen wat de gang van zaken is voor het bellen van relaties.

Het bezoek vindt plaats op de woensdagen en in het weekend. Soms zijn de bezoekuren wel erg vroeg zeker daar PI Nieuwersluis met openbaar vervoer lastig bereikbaar is. Daarnaast zijn enkele bezoekmomenten op de woensdagochtend ingepland tijdens schooluren.
Elke maand zijn er moeder-kinddagen, waar veel animo voor is. Daarnaast is er ook een aantal keer per jaar oma-kind dagen. Tijdens deze dagen zijn de piw'ers niet in uniform, maar gekleed als burger. De dagen ervaart men als

[3] Voor verblijf in een gevangenis geldt twee uur bezoek per week.

zeer positief voor zowel gedetineerden als executieven. Daarnaast beschikt de PI over de faciliteiten voor bezoek zonder toezicht.

PI Nieuwersluis houdt een proef met Skype contact tussen moeder en kind. De eerste ervaringen zijn positief. Gedetineerden hebben aangegeven te hopen op een snelle uitbreiding van de proef zodat meerdere gedetineerden hier gebruik van kunnen maken.

Op elke afdeling zijn voldoende telefoontoestellen beschikbaar en zijn belschema's gemaakt zodat iedere gedetineerde in de gelegenheid is om te bellen.

★

Oordeel

PI Nieuwersluis beschikt over voldoende mogelijkheden tot maatschappelijk contact. De moeder/oma-kinddagen ervaart men als zeer positief. De bezoektijden zijn op sommige dagen echter ongunstig, zeker als het bezoek reist met openbaar vervoer en is het niet wenselijk dat bezoekuren tijdens schooluren plaatsvindt.
De Inspectie VenJ is zeer positief over de proef met het Skype contact tussen moeder en kind. Dit geeft gedetineerden meer de gelegenheid om contact met kinderen te hebben en zowel andere gedetineerden als afdelingshoofden geven aan dat de gedetineerden hierdoor zelf meer energie hebben en ontspannen zijn.

Aanbeveling voor PI Nieuwersluis

Pas de bezoektijden dusdanig aan dat voor bezoekers die met openbaar vervoer komen het mogelijk is om tijdig aanwezig te zijn en dat naar schoolgaande kinderen op bezoek kunnen komen.

2.7 Toegang tot zorg en geestelijke verzorging

Criterium

De PI biedt toegang tot gekwalificeerde medische zorg, inclusief psychosociale en tandheelkundige zorg. Het uitgangspunt is dat in de inrichting doeltreffende, doelmatige en op de patiënt gerichte gezondheidszorg wordt geboden waarvan de kwaliteit gelijkwaardig is aan de gezondheidszorg in de vrije maatschappij, rekening houdend met de bijzondere situatie van de vrijheidsbeneming. Daarnaast is geestelijke verzorging beschikbaar die aansluit bij de godsdienst en/of levensovertuiging van de gedetineerden.

De Inspectie VenJ beoordeelt met name de toegankelijkheid van en tevredenheid over de zorg vanuit het perspectief van de gedetineerde, alsmede de organisatie van de zorg; de zorginhoudelijke aspecten toetst de Inspectie voor de Gezondheidszorg.

Bevindingen

(Psycho)medische zorg
Een gegeven is dat de behoefte aan medische zorg onder vrouwelijke gedetineerden aanzienlijk groter is dan onder mannelijke gedetineerden. Ook in PI Nieuwersluis is dit goed merkbaar. Door de grote zorgvraag zijn de verpleegkundigen genoodzaakt om een selectie te maken uit de sprekersbriefjes. Het gaat hierbij om een selectie tussen vragen die de verpleegkundigen in eerste aanleg zelf kunnen afhandelen en vragen die direct door de huisarts afgehandeld moeten worden. De huisarts geeft aan over alle verzoeken wel geïnformeerd te worden. De medische staf is tevreden over deze werkwijze.

Gedetineerden laten zich echter negatief uit over de bereikbaarheid van de huisarts en geven aan dat zij pas met veel moeite voorbij de verpleegkundigen komen om de huisarts te spreken. Personeelsleden herkennen de frustratie van gedetineerden over de bereikbaarheid van de huisarts.

Voor de avond-, nacht- en weekenddiensten (ANW-diensten) zijn spoedartsen bereikbaar. Hier wordt relatief veel gebruik van gemaakt. De spoedarts kan, wanneer dit nodig is, de crisispsychiater inschakelen.

Bij binnenkomst van gedetineerden ziet de huisarts alle medische dossiers. De verpleegkundigen vragen toestemming aan de gedetineerden voor het opvragen van medische gegevens. Het ontvangen van deze gegevens verloopt niet altijd soepel. Zo komt informatie van huisartsen en ziekenhuizen vaak langzaam binnen, maar verloopt het aanleveren van informatie vanuit apotheken wel voorspoedig.

PI Nieuwersluis beschikt over een Extra zorgvoorziening (EVZ) afdeling. De plaatsingen op deze afdeling verlopen via de psycholoog. Wanneer gedetineerden binnenkomen en bekend is dat ze kwetsbaar zijn dan worden ze automatisch doorverwezen naar de psycholoog, die beoordeelt of ze doorgaan naar de EZV. Het is opvallend dat de gedetineerden op de EZV afdeling, voorkeur hebben voor plaatsing op meerpersoonscellen.

Geestelijke verzorging
Binnen PI Nieuwersluis zijn veel denominaties vertegenwoordigd. Het hele team geestelijke verzorgers is, doordat het allemaal parttimers zijn, nooit tegelijkertijd aanwezig. De belangstelling voor kerk/gebedsdiensten en individuele gesprekken is groot. Deelname aan de groepsgesprekken is voor de gedetineerden soms een keuze tussen deelnemen aan het gesprek of deelname aan het activiteitenprogramma. Individuele gesprekken zijn over het algemeen wel goed in te plannen.
De ruimte waarin de kerkdiensten plaatsvinden is multi inzetbaar.

Oordeel
Het zorgproces (zowel medisch als geestelijk) is in de PI Nieuwersluis redelijk op orde. Er zijn onder de gedetineerden echter veel klachten over de toegankelijkheid van met name de huisarts. Hierdoor ontstaat onrust en irritatie onder de gedetineerden.

Aanbeveling voor PI Nieuwersluis
Bezie in hoeverre er mogelijkheden zijn om de toegankelijkheid van de huisarts te vergroten en overweeg om hierbij de expertise van de afdeling gezondheidszorg van DJI danwel de Inspectie voor de Gezondheidszorg (IGZ) te betrekken.

2.8 Moeder-kind

Criterium
PI Nieuwersluis is bestemd voor vrouwelijke gedetineerden. Om die reden gaat de Inspectie VenJ na of er vastgelegde procedures en voorzieningen zijn voor het bevallen van een kind, voor het verblijf van kinderen bij hun gedetineerde moeder en voor het toetsen of dit verantwoord is.

Bevindingen
PI Nieuwersluis heeft een protocol (versie van 26 april 2003) PIV Nieuwersluis Moeder + kind cellen. Het valt de Inspectie VenJ op dat in het protocol over een korter termijn voor zwangerschapsverlof (totaal van 10 weken) wordt gesproken ten opzichte van de wettelijke termijn (totaal van 16 weken). Daarnaast is opgenomen dat moeders na zwangerschapsverlof als afdelingsreiniger aan het werk gaan. Uit de gesprekken is echter naar voren gekomen dat moeders met kinderen volledig zijn vrijgesteld van arbeid. En, hiermee samenhangend, dat het moeders met kinderen niet is toegestaan de zorg voor hun baby tijdelijk over te dragen aan medegedetineerden of personeelsleden.

Gedetineerden die zwanger zijn krijgen dezelfde behandeling als zwangere vrouwen buiten PI Nieuwersluis. Twee maanden voor de uitgerekende datum is sprake van overplaatsing naar een moeder-met-kind-cel, mits deze beschikbaar is. Enkele weken voor de uitgerekende datum wordt de gedetineerde overgeplaatst naar het Justitieel Medische Centrum voor de bevallingsperiode. Pasgeborenen die bij de moeder blijven gedurende de eerste maanden, krijgen dezelfde behandelingen als in de vrije maatschappij, zoals deelname aan het rijksvaccinatieprogramma.

In het protocol is als bijlage het aanvraagformulier voor 'Verzoek onderbrengen baby in detentie' opgenomen. Alle zwangere gedetineerden ondertekenen deze bijlage, waarin is opgenomen dat het kind niet langer dan zes maanden bij de gedetineerde mag blijven. In de huisregels is opgenomen dat dit in uitzonderingsgevallen opgerekt kan worden tot negen maanden. Te denken valt dan aan een aanstaande invrijheidstelling of overplaatsing naar de moeder en kind voorziening in PI Ter Peel. Voor verlenging tot negen maanden kan alleen de directie een besluit nemen na een gezamenlijk advies van de huisarts, psycholoog en de afdeling. De Raad voor de Kinderbescherming is daar niet standaard bij betrokken, maar alleen in de gevallen die al bekend zijn bij de Raad. Dit geldt ook voor jeugdzorg. Uit de gesprekken komt naar voren dat het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling (AMK) niet standaard ingeschakeld wordt, maar alleen als er een indicatie is dat er kinderen zijn die niet opgevangen worden.

Het valt de Inspectie VenJ op dat het als een vanzelfsprekendheid wordt beschouwd dat een gedetineerde moeder die in detentie bevalt haar baby tot zes maanden bij zich mag houden, zonder dat een toetsing plaatsvindt of er geen geschiktere opvang buiten de inrichting voorhanden is. Andersom, als een gedetineerde buiten een baby heeft die nog geen zes maanden is, wordt eerst gekeken of de opvangmogelijkheden buiten PI Nieuwersluis toereikend zijn, voor de baby wordt binnengehaald.

Oordeel

Het oordeel van de Inspectie VenJ over de voorzieningen voor moeders met kinderen tot zes maanden, is ruim voldoende. De Inspectie VenJ vindt echter het verschil in de beoordeling of een gedetineerde moeder die in detentie bevallen is haar baby tot zes maanden bij zich kan houden en of een vlak voor de detentie bevallen vrouw haar pasgeboren baby naar de inrichting mag halen opmerkelijk. In het eerste geval lijkt er vooral naar sterke contra-indicaties te worden gekeken en in het tweede geval of het echt niet anders kan.

Aanbeveling voor PI Nieuwersluis
Breng het protocol moeder + kind cellen in overeenstemming met de wettelijke regelgeving.

2.9 Disciplinaire maatregelen en straffen

Criterium
De handhaving van de orde en veiligheid in de PI is proportioneel en gebaseerd op de vastgelegde uitgangspunten die in overeenstemming zijn met nationale en internationale regelgeving en algemeen aanvaarde normen. Meer in het bijzonder is van toepassing dat voordat een sanctie of maatregel wordt opgelegd gedetineerden worden gehoord, de op te leggen sanctie of maatregel op een begrijpelijke wijze aan de gedetineerde wordt kenbaar gemaakt en sanctionering altijd plaatsvindt door een daartoe bevoegde functionaris.

Bevindingen
In de huisregels is het sanctiebeleid van PI Nieuwersluis opgenomen. Het opleggen van sancties gebeurt altijd door een directielid in overleg met het afdelingshoofd. Gedetineerden worden voor de sanctionering altijd gehoord en zijn over het algemeen op de hoogte van de aard van de overwegingen tot, en de aard van, de op te leggen sanctie.

PI Nieuwersluis registreert systematisch de opgelegde sancties en maatregelen.

Oordeel
De sanctietoepassing in PI Nieuwersluis vindt naar behoren plaats.

2.10 Klachtafhandeling en toezicht

Criterium
De beklagregeling, daarbij inbegrepen die met betrekking tot klachten over medische zorg, functioneert naar behoren. Gedetineerden zijn bekend met de mogelijkheden om in beklag te gaan tegen een hen opgelegde sanctie of maatregel. De beklagcommissie wordt onverwijld geïnformeerd over een ingediende klacht. De PI reageert per omgaande op verzoeken van de commissie van toezicht tot toelichting op een ingediend beklag. De beklagcommissie doet binnen vier weken na ontvangst uitspraak. En hoewel een wettelijke norm ontbreekt, vind de Inspectie VenJ het voorts van belang dat bemiddeling tot het repertoire van de commissie van toezicht behoort. Voorts vindt de Inspectie VenJ het tot de maatschappelijke opdracht van de commissie van toezicht behoren om zich actief op de hoogte te stellen van de gang van zaken in de inrichting en publiekelijk verantwoording af te leggen van haar werkzaamheden in de vorm van het wettelijk voorgeschreven jaarverslag.

Bevindingen
De gedetineerden zijn, door ervaringen uit het verleden, inmiddels bekend met de beklagprocedure voor medische behandeling.
Na het indienen van een klacht doet de maandcommissaris altijd eerst een bemiddelingspoging, waarmee sommige klachten afgehandeld zijn. De afgelopen jaren is de doorlooptijd met betrekking tot behandeling van ingediende klachten ingekort. De gemiddelde doorlooptijd is nog steeds boven de wettelijk gestelde termijn van vier weken, maar de afgelopen jaren, sterk verbeterd. Ook neemt het aantal klachten af.

De beklagcommissie is tevreden over de samenwerking met de directie. De commissie van toezicht stelt jaarlijks een jaarverslag op.

Oordeel
De Inspectie VenJ is overwegend positief over de wijze van klachtafhandeling en het actieve toezicht door de commissie van toezicht.

2.11 Conclusie

De Inspectie VenJ oordeelt dat PI Nieuwersluis in meerderheid voldoet aan de criteria die betrekking hebben op de rechtspositie van gedetineerden.

3
Omgang met gedetineerden

Dit hoofdstuk gaat aan de hand de drie criteria uit het toetsingskader in op de vraag hoe het gesteld is met de omgang met gedetineerden in de PI Nieuwersluis. Deze criteria zijn: screening, bejegening en rapportage en documentatie.

3.1 Screening

Criterium

De PI screent gedetineerden bij binnenkomst op veiligheids- en beheersrisico's, zorgbehoeften, en de geschiktheid voor meerpersoonscelgebruik. Hiertoe wordt zoveel mogelijk vooraf informatie ingewonnen bij politie, Openbaar Ministerie (OM) en eventuele inrichtingen waar de gedetineerde eerder heeft verbleven. Verder verwacht de Inspectie VenJ dat op de afdeling waar een gedetineerde bij binnenkomst wordt geplaatst, in een gesprek wordt vastgesteld of er bijzondere omstandigheden zijn waarmee tijdens de detentie rekening moet worden gehouden.

De Inspectie VenJ gaat verder na of de PI zorgt voor tijdige screening op eventuele (on)geschiktheid voor plaatsing op een MPC. De beoordeling van de geschiktheid voor mpc-plaatsing moet in ieder geval gebaseerd zijn op een advies van de medische dienst en van de afdeling gedetineerdenzaken. De Inspectie VenJ gaat ervan uit dat een PI eerst een periode van individuele observatie in acht neemt alvorens een gedetineerde mpc te plaatsen en dat gedetineerden zoveel mogelijk zelf kunnen aangeven met wie zij de cel willen delen. Verder acht de Inspectie VenJ het niet gewenst dat rokers en niet-rokers samen geplaatst worden. Ten slotte vindt de Inspectie VenJ het van belang dat er in de PI een roulatiesysteem is met betrekking tot het mpc-gebruik zodat de duur van de samen plaatsing van gedetineerden met een voorkeur voor een cel alleen, zoveel mogelijk gelijk is.

Ten slotte verwacht de Inspectie VenJ dat iedere gesloten inrichting van het gevangeniswezen beschikt over een EZV waar gedetineerden met psychische problemen geplaatst worden.

Bevindingen

Binnenkomst van de gedetineerde

Bij nieuw in te sluiten gedetineerden ontvangt de inrichting vooraf informatie via het voorgeleidingsformulier van het OM over bijvoorbeeld vluchtgevaarlijkheid of de aanwezigheid van een psychische stoornis. Soms neemt de politie contact op om informatie door te geven op basis van het verblijf op het politiebureau. Bij plaatsing van gedetineerden op de unit met

de bestemming gevangenis ontvangt de Bureau Selectie- en Detentiebegeleiding (BSD) informatie bij de selectiebeslissing. De meeste informatie komt pas na insluiting.

Gedetineerden worden bij binnenkomst geplaatst op een afdeling waar op dat moment een vrije cel is, mits de betreffende unit de juiste bestemming heeft. PI Nieuwersluis kent geen aparte inkomstenafdeling; alle afdelingen nemen nieuwe gedetineerden op. Bij de intake door de BVA wordt gevraagd naar zaken als de gewenste geestelijke verzorging en voorkeur voor het eten. Bij de intake door een piw'ers komen de onderwerpen aan de orde als de thuissituatie, de check op aanwezigheid van kinderen, of dit de eerste detentie is en of er sprake is van verslaving.

De BVA informeert ook de medische dienst over de nieuwe insluitingen, waarna deze zo mogelijk (medische) informatie opvraagt. Bij gedetineerden afkomstig uit Amsterdam raadpleegt men een elektronisch systeem. Bij andere herkomstgemeenten verkrijgt men deze informatie vaak telefonisch. De medische dienst zou deze informatie liever per fax ontvangen, omdat het niet toegestaan is om op telefonisch verkregen informatie af te gaan. Als regel, vindt binnen 24 uur een intake door de medische dienst plaats, waarbij de verpleegkundige de betreffende gedetineerde zien. Om dit mogelijk te maken, maakt PI Nieuwersluis op de zaterdagen gebruik van verpleegkundigen via een uitzendbureau. De inrichting geeft aan te bezien of dit ook door eigen verpleegkundigen kan. Bij deze intake komen de medische vraagstukken aan de orde. De inrichtingsarts ziet alle dossiers van nieuwe inkomsten. Een consult met de huisarts kan plaatvinden op aangeven van de verpleegkundigen. De afdelingshoofden houden de vinger aan de pols of de screening door de medische dienst plaatsgevonden heeft, evenals de andere intakegesprekken. Registratie hiervan vindt plaats in een zelfgebouwd systeem op basis van Excel, dat de kritische termijnen van de screening en rapportage bijhoudt. Door middel van dit systeem vindt de bewaking dat binnen negen dagen een 'observatie en bevindingen' (O&B) wordt behandeld in het Multidisciplinair overleg (MDO), plaats.

MPC

Nieuw ingesloten gedetineerden komen standaard eerst op een cel alleen, totdat de screening op contra-indicaties is afgerond, doorgaans na een of uiterlijk twee weken. Het zijn vooral een medische dienst en de psycholoog die letten op contra-indicaties voor een MPC, maar ook de afdelingshoofden kunnen negatief adviseren op basis van eerdere ervaringen. Bij een deel van de gedetineerden (afkomstig uit het buitenland, drugsverslaafd, dakloos of een verwaarloosde uitstraling) wordt eerst een longfoto gemaakt. Op de EZV zijn geen meerpersoonscellen, al is het voorgekomen

dat daar geplaatste gedetineerden aangeven liever samen geplaatst te willen worden. Dit gebeurt dan alleen na een positief advies van de psycholoog.

De gedetineerden hebben de mogelijkheid aan te geven met wie zij samen zouden willen zitten; in praktijk vormen zich al snel duo's. De geïnterviewde gedetineerden geven aan dat de inrichting zorgvuldig met MPC-plaatsing omgaat. Ook de inrichting ervaart het belang van een goede matching, omdat een verkeerde combinatie veel extra werk geeft.

Na drie maanden mogen gedetineerden aangeven dat zij liever een cel alleen willen. Hoewel gedetineerde vrouwen verhoudingsgewijs positief staan ten opzichte van het delen van een cel, komt het in het gevangenisdeel vaker voor dat vrouwen behoefte hebben om een tijdje alleen te zitten. Ook het personeel houdt in de gaten voor wie dit van belang kan zijn.

EZV

PI Nieuwersluis beschikt over een EZV van veertien plaatsen, die is gesitueerd in een van de units met bestemming HvB. Plaatsing op de EZV hoeft niet te wachten op de eerste bespreking in het MDO, na drie weken, maar kan op indicatie van de psycholoog eerder plaatsvinden, soms al direct na binnenkomst. Veel vrouwen die bekend zijn om zelfbeschadigend gedrag komen op de EZV. Deze informatie zit in het risicoprofiel dat meekomt van de politie, maar ook in de medische geschiedenis van eerdere detenties. Soms wordt, op basis van iemands psychische gesteldheid, besloten tot plaatsing op een gestripte cel. Dit is een cel waar alles vastzit en bijvoorbeeld de televisie achter glas. Tot slot kan worden besloten om iemand, ter bescherming tegen zichzelf, onder cameratoezicht te plaatsen. Dat is alleen mogelijk in een voor afzondering bestemde cel. Gedetineerden op de EZV komen wekelijks in het MDO aan de orde.

Oordeel

Naar het oordeel van de Inspectie VenJ is de screening van gedetineerden in PI Nieuwersluis op orde. Er is gelegenheid voor een beoordeling op contra-indicaties voor mpc-plaatsing en matching van samen te plaatsen gedetineerden. PI Nieuwersluis gaat zorgvuldig om met plaatsing van gedetineerden op de EZV. De Inspectie VenJ heeft geen duidelijke nadelen gezien van het niet werken met een inkomstenafdeling. Het zou voordelen bieden wanneer de inrichting de beschikking zou hebben over reguliere cellen met cameratoezicht.

3.2 Bejegening

Criterium
Het personeel van de PI bejegent de gedetineerden respectvol en humaan en motiveert hen zich voor te bereiden op een aanvaardbaar maatschappelijk bestaan. Dit komt om te beginnen tot uiting in de wijze waarop het inrichtingspersoneel omgaat met gedetineerden en de afwezigheid van discriminatie. Medewerkers reageren binnen redelijke termijn op een cel oproep.

De omgang met gedetineerden is verder actief; piw'ers mengen zich daadwerkelijk onder gedetineerden en maken werk van de functie van mentor. Motiverende bejegening behoort tot hun handelingsrepertoire. Voor gedetineerden is het verder van belang dat de medewerkers voor hen toegankelijk zijn en alert reageren op (niet altijd expliciete) signalen en verzoeken.

Het aandeel vrouwen is bij de relevante disciplines voldoende groot opdat taken waarbij sprake is van fysiek contact of intiem toezicht uitsluitend door vrouwen uitgevoerd kunnen worden.

Het inrichtingsmanagement ziet erop toe, dat er zich geen ongewenste verschillen in bejegeningscultuur voordoen tussen afdelingen of functiegroepen. Het management overlegt regelmatig met (een vertegenwoordiging van) de gedetineerden over de gang van zaken in de inrichting.

Bevindingen
Alle respondenten geven aan dat de omgang over het algemeen respectvol en humaan is en dat geen sprake is van discriminatie door het personeel of onderling. Gedetineerden voegen daaraan toe dat hierin ten opzichte van twee jaar geleden een duidelijke verbetering is opgetreden. Gedetineerden ervaren sommige piw'ers als zeer actief in het leggen van contacten en ervaren de eerlijke feedback als positief. Alom erkennen gedetineerden en het personeel dat het onmogelijk is, dat het contact tussen iedere gedetineerde en elk personeelslid altijd even goed is. Soms heeft dit ook tijd nodig.

Alle piw'ers zijn opgeleid in motiverende gespreksvoering en passen dit ook toe. Niet in vooraf geplande momenten, maar als er gedurende een gesprek aanknopingspunten voor zijn. Wanneer een gedetineerde sterk afhoudend reageert, schakelen piw'ers soms terug naar een meer observerende aanpak. De leidinggevenden constateren dat de piw'ers elkaar hierin onderling coachen. Iedere gedetineerde heeft sinds kort ook weer een mentor en een schaduw-mentor. De mentor heeft binnen drie weken een eerste gesprek

om in te schatten of en hoe een gedetineerde te begeleiden is. De (schaduw-)mentor gaat ook met gedetineerden mee bij begeleide activiteiten.

De zorg voor in afzondering geplaatste gedetineerden is een aparte post in het dienstrooster. Daarbuiten vinden geen contacten plaats vanuit de afdeling.

Fouilleren en visiteren vindt uitsluitend door de medewerkers van het BAD plaats en hier werken alleen vrouwen. Ook het ontkleden bij plaatsing in isolatie vindt buiten het zicht van mannelijke piw'ers plaats, tenzij sprake is van de noodzaak van inzet van het Intern Bijstandsteam (IBT) wegens agressie of fysiek verzet. De betreffende gedetineerde krijgt vooraf een waarschuwing voor deze consequentie.

In de wijze van bejegenen zijn weinig verschillen tussen de afdelingen. Hieraan draagt bij dat piw'ers over en weer bijspringen op afdelingen, zoals tijdens de uren voor sport en communicatie en door de gemeenschappelijke kernwaarden. De kernwaarden van de inrichting staan op intranet en bespreekt het personeel in de teamvergaderingen.

Sinds kort beschikt PI Nieuwersluis weer over een gedetineerdencommissie (Gedeco), die maandelijks met de plv. vestigingsdirecteur overlegt. Hierbij is altijd een afdelingshoofd aanwezig en twee maal per jaar schuift de commissie van toezicht aan. Via de plv. vestigingsdirecteur kunnen andere functionarissen worden uitgenodigd.

Oordeel
Naar het oordeel van de Inspectie VenJ voldoet de bejegening van gedetineerden aan de daaraan te stellen eisen. Het ontbreken van merkbare verschillen in de bejegening tussen units c.q. afdelingen wijst op een stevige verankering in het beleid en een goede borging.

3.3 Rapportage en documentatie

Criterium
Bijzonderheden met betrekking tot gedetineerden worden in de PI consciëntieus gerapporteerd, geregistreerd en multidisciplinair uitgewisseld. De relevante gegevens met betrekking tot gedetineerden worden kort na binnenkomst verzameld zoals in de procedure inkomsten, screening en selectie is vastgelegd, en vertaald in een detentie- en reïntegratieplan (D&R-plan) dat ter uitwisseling en vaststelling aangeboden wordt aan het MDO.

Het D&R-plan is een levend document, dat gedurende het verblijf in de PI periodiek wordt besproken in het MDO en zo nodig aangepast.

Bevindingen

Drie weken na binnenkomst wordt een gedetineerde voor het eerst in het MDO besproken onder agendapunt Inkomsten D&R. De inkomstenscreening is dan gereed en tijdig voor het MDO beschikbaar. Het MDO stelt dan een initieel D&R-plan vast. Deze procedure geldt niet alleen voor preventief gehechten, maar ook voor kortgestraften in het gevangenisdeel. Het MDO vindt wekelijks plaats met een afdelingshoofd (bij toerbeurt) als voorzitter; de andere deelnemers zijn een bsd-er, mmd'er, tr-medewerker, een piw'er per afdeling en een psycholoog. Verder zijn de afdelingen arbeid en bibliotheek, onderwijs en sport vertegenwoordigt en soms ook de medische dienst. Na bespreking van de inkomsten D&R-plannen volgt de zes wekelijkse her bespreking van D&R-plannen, verlofaanvragen, EZV-geplaatsten en toekenning van baantjes. In een zelfgebouwd systeem op basis van Excel vindt de bewaking plaats van welke gedetineerde wanneer besproken moet worden en over wie gerapporteerd moet worden; de betreffende namen lichten dan op. De mentor van een te bespreken gedetineerde rapporteert schriftelijk en de deelnemende piw'er van de afdeling bereidt zich inhoudelijk voor. De afdeling gedetineerdenzaken coördineert het rapportageproces en zorgt voor een ordentelijke dossiervorming. De strikte bewaking van termijn en zorgen dat iedereen aan bod komt, heeft als keerzijde dat de MDO-vergaderingen vaak lang duren.

PI Nieuwersluis is een proeftuin in het kader van DBT (Dagprogramma, Beveiliging en Toezicht op maat), dat voorziet in promoveren en degraderen en zichtbaar wordt gemaakt met kleurcodes. In dat verband wordt ook kritisch gekeken naar het rapportage proces. In verschillende gesprekken is aangegeven dat de inrichting zoekende is naar manieren om de veelheid aan informatie en vooral de doublures daarin, in te dammen en essentiële informatie prominenter te presenteren.

Oordeel

De Inspectie VenJ komt tot een goed oordeel over de strakke organisatie van het rapportage proces en de voortvarende totstandkoming van D&R-plannen. De Inspectie VenJ is onder de indruk van het gemaakte Excel bestand. Het bestand heeft een signaleringsfunctie waardoor bewaking van de tijdigheid van de te behandelen gedetineerden plaatsvindt.
Aan PI Nieuwersluis geeft de Inspectie VenJ in overweging mee om het MDO afdelingsgewijs te organiseren, zodat een grotere inbreng van de mentoren en aanwezigheid van het eigen afdelingshoofd mogelijk is en de vergaderingen minder tijd in beslag nemen.

3.4 Conclusie

Op het aspect 'omgang met gedetineerden' komt de Inspectie VenJ in alle opzichten tot een positief oordeel. Vooral voor de strakke organisatie van de screening en de vertaling daarvan in D&R-plannen verdient de PI Nieuwersluis een compliment.

4
Interne veiligheid

Dit hoofdstuk gaat nader in op interne veiligheid in de PI Nieuwersluis. Hiervoor hanteert de Inspectie VenJ drie criteria: preventie en beheersing van incidenten, agressiebeheersing en drugsontmoediging.

4.1 Preventie en beheersing van incidenten

Criterium

De PI moet goed ingericht zijn op het voorkomen van calamiteiten en goed voorbereid zijn op de beheersing ervan. Zo moet een PI beschikken over een calamiteitenplan (inclusief evacuatieplan), daadwerkelijk toegepaste oefenscenario's met externe hulpverleningsdiensten en een gekwalificeerde BHV-organisatie[4] van voldoende omvang. Vluchtroutes zijn gemarkeerd en vrij van obstakels en gedetineerden zijn geïnformeerd over wat te doen bij een ontruiming en zijn geregeld betrokken bij oefeningen. De PI beschikt over een actuele RI&E (Risico-inventarisatie en -evaluatie); de daarin opgenomen verbeterpunten zijn binnen een redelijke termijn daadwerkelijk en effectief aangepakt.

Bevindingen

Calamiteitenplan

PI Nieuwersluis beschikt over calamiteitenmappen waarin diverse deelplannen zijn opgenomen waaronder een BHV plan, ontruimingsplan, evaluatieplan, draaiboek gijzelingen, rampenplan en oefenjaarplan. Er zijn ook werkinstructies in de mappen opgenomen. Alle plannen zijn up te date en dateren van begin 2013.

Er zijn regelmatig oefeningen, waaraan ook gedetineerden meedoen. Gedetineerden participeren mee bij ontruimingsoefeningen, maar hen wordt ook gevraagd om bij sommige oefeningen de rol van slachtoffer in te vullen. Ongeveer 1 à 2 maal per jaar vindt een oefening plaats met de hulpverleningsdiensten en iets vaker met alleen de brandweer. In 2013/2014 heeft PI Nieuwersluis de intentie om met de hulpverleningsdiensten een grote oefening op te zetten. Het contact met de hulpverleningsdiensten ervaart PI Nieuwersluis over het algemeen als prima. Vanuit de brandweerkorpsen in de omgeving komen regelmatig zelfs verzoeken of ze met de inrichting kunnen oefenen. De politie daarentegen haakt soms af bij georganiseerde oefeningen.

4 BHV staat voor bedrijfshulpverlening.

Operationele BHV-organisatie
Binnen PI Nieuwersluis is een eigen BHV-organisatie. Het BHV-plan is met behulp van een externe partij opgesteld en het ontruimingsplan is extern getoetst op haalbaarheid. Per gebouw is daarnaast een brandveiligheidsscan gemaakt (in 2009). De eventuele restpunten die in de scans naar voren kwamen zijn door de PI Nieuwersluis allemaal opgelost, blijkt uit de nacontrole.

Vluchtroutes
Vluchtroutes zijn in alle gebouwen gemarkeerd en zijn obstakelvrij.

RI&E
De RI&E voor PI Utrecht (waarvan Nieuwersluis onderdeel uitmaakt) dateert van 24 november 2011. Uit de gesprekken is naar voren gekomen dat een nieuwe RI&E opgestart wordt.

Oordeel
De Inspectie VenJ komt tot een goed oordeel over de opgestelde plannen, procedures en werkinstructies in het kader van de calamiteitenorganisatie.

4.2 Agressiebeheersing

Criterium
De PI voert een actief beleid om geweld, bedreiging en intimidatie te voorkomen en te beheersen. De PI beschikt over een operationeel IBT (intern bijstandsteam), dat snel (< 30 min.) inzetbaar is. Relevante medewerkers van de PI zijn vaardig in praktisch penitentiair optreden; deze vaardigheid wordt geregeld onderhouden en getoetst. Er is sprake van proportioneel gebruik van geweld(smiddelen). Alle detentie ondersteunende medewerkers nemen regelmatig deel aan fysieke vaardigheidstrainingen.
Locaties met een verhoogd risico op agressie en geweld zijn in voldoende mate gecoverd door personeels- of cameratoezicht. Zowel medewerkers als gedetineerden geven aan de PI te beschouwen als een veilige omgeving om te werken c.q. te verblijven.

Bevindingen
Training
Alle medewerkers, executief en niet-executief, nemen deel aan de personeelssport. Tijdens de personeelssport is de eerste drie kwartier verplicht trainen, waarbij praktisch penitentiair optreden (PPO) vast onderdeel is.

Ondanks dat deze vaardigheden zelden toegepast worden, zien de medewerkers groot belang in deze training.
De niet executieve medewerkers krijgen jaarlijks verplicht de fvt-toets (fysieke vaardigheidstraining). De ILO's nemen deze toets af.

Gebruik geweldsmiddelen
Medewerkers en gedetineerden geven aan dat nagenoeg geen sprake is van incidenten waarbij gebruik van geweldsmiddelen nodig is.

Intern bijstandsteam (IBT)
PI Nieuwersluis beschikt over een eigen intern bijstandsteam (IBT). Om de week traint het IBT samen met de BHV'ers. De IBT'ers oefenen z'n 12 tot 18 keer per jaar. Overdags is het IBT binnen 30 minuten inzetbaar, in de nacht is dit na 50 à 60 minuten.

Toezicht op kwetsbare ruimtes
Zowel gedetineerden als medewerkers geven aan zich veilig te voelen in de PI.
Voor wat betreft het toezicht op kwetsbare ruimtes is een aanvraag ingediend voor het plaatsen van extra camera's.

Oordeel
De Inspectie VenJ meent dat de agressiebeheersing van PI Nieuwersluis voldoet. Zij acht het positief dat een gedeelte van de sport- en communicatie tijd voor het personeel verplicht is gesteld waarin de PPO training plaatsvindt.
De aanvraag voor het plaatsen van extra camera's is naar mening van de Inspectie VenJ een terecht verzoek.

4.3 Drugsontmoediging

Criterium
De PI bestrijdt actief de invoer, handel en het gebruik van drugs. Executieve medewerkers zijn bekend met het beleid en de instructies op het terrein van drugsontmoediging en passen dit ook toe. Wekelijks wordt van een substantieel deel van de gedetineerden een urinecontrole afgenomen.
Bij een positieve uitslag volgt een sanctie overeenkomstig het vastgestelde sanctiebeleid. Bij het aantreffen van een substantiële hoeveelheid drugs doet de PI daarvan aangifte conform de richtlijnen van het OM. Van de afgenomen urinecontroles en het resultaat daarvan houdt de PI registratie bij.

Het gevoerde drugsontmoedigingsbeleid is vastgelegd en voor gedetineerden toegankelijk; bijvoorbeeld door de weergave daarvan in de huisregels. Bezoekers van gedetineerden worden actief geïnformeerd over de maatregelen van de PI om de invoer van drugs tegen te gaan en over de gevolgen indien drugs worden aangetroffen.

Bevindingen

Urinecontroles

UC's vinden plaats bij binnenkomst (als nulmeting), bij aanvraag van verlof, na bezoek zonder toezicht, op verdenking en steekproefsgewijs. Registratie vindt plaats van alle UC's alsmede de uitslagen en eventueel opgelegde sancties. De afdelingshoofden krijgen informatie over de uitslagen van de UC's.

Sanctionering

In de huisregels zijn voor zowel soft- als harddrugs de sancties opgenomen. Bij de uitslag van een UC wordt het afdelingshoofd en de betrokken gedetineerde geïnformeerd. De gedetineerde heeft 24 uur de tijd om een verzoek tot hermeting in te dienen. Het opleggen van sancties vindt alleen door de directie plaats.

Oordeel

De Inspectie VenJ is positief over het drugsontmoedigingsbeleid dat PI Nieuwersluis hanteert.

4.4 Conclusie

Ondanks dat er zich weinig incidenten voordoen in PI Nieuwersluis is tijd en energie gestoken in het op orde krijgen van de calamiteiten map en oefent de PI met regelmaat. De Inspectie VenJ is positief over de investering die is gedaan op het gebied van veiligheid, oefenen, agressiebeheersing en drugsontmoedigingsbeleid in PI Nieuwersluis.

5
Maatschappijbeveiliging

Dit hoofdstuk gaat aan de hand van een drietal criteria uit het toetsingskader in op de vraag hoe het in de PI Nieuwersluis is gesteld met de maatschappijbeveiliging. De criteria zijn: beveiligingsvoorzieningen en toezicht, toekenning verlof en voorwaardelijke invrijheidstelling.

5.1 Beveiligingsvoorzieningen en toezicht

Criterium
De bouwkundige, technische en overige systemen en procedures om ontvluchtingen uit de PI tegen te gaan voldoen aan de geldende eisen en er is voldoende toezicht op situaties met een verhoogd veiligheidsrisico. Sinds 2006 worden alle gesloten PI's met regelmaat aan een beveiligingsaudit onderworpen. De Inspectie VenJ maakt bij haar doorlichtingen gebruik van het resultaat van deze audits. De Inspectie VenJ toetst of op basis deze rapportages in de PI een plan van aanpak beschikbaar is dat duidelijk maakt hoe en wanneer de gesignaleerde tekortkomingen binnen de PI zijn of worden aangepakt. Verder let de Inspectie VenJ op zaken als de toepassing van biometrie, de controles op invoer van contrabande en de uitvoering van cel inspecties.

Bevindingen
Op 27 november 2012 heeft een onderzoek plaatsgevonden in het kader van de audits Security, Safety en Huisvesting (SSH-audit) door auditoren van het hoofdkantoor DJI. Hierbij is tevens gekeken naar de uitkomsten van de interne security audit van januari 2012. De onderzoekers constateren een duidelijke verbetering ten opzichte van 2010 en dat relevante onderwerpen de aandacht hebben. Op vrijwel alle items is, bij de gehanteerde checklists, een positief oordeel gegeven.

Er zijn 35 werkinstructies opgesteld, waaronder fouilleren, luchten, bezoek, visiteren ed. Alle instructies dateren van 2013. De beschrijving van de werkprocessen is op de teamkamer aanwezig. De inrichting werkt met jaaragenda's waarin is bepaald wanneer wat aan de orde moet komen. De jaaragenda voorziet in het tweemaal per jaar tegen het licht houden van een deel van de werkinstructies en eenmaal per jaar het geheel.

De medewerkers beveiliging rouleren over alle posten, inclusief bijspringen op de afdelingen. De piw'ers werken in vaste teams, maar springen regelmatig bij op andere paviljoens tijdens sport en communicatie en ook wel tijdens vakanties en bij ziekte. In het verleden kende de inrichting 'druppelmomenten' waarbij telkens enkele personeelsleden overstapten

naar andere teams. Dit heeft twee jaar geleden voor het laatst plaatsgevonden en is nu opgeschort.

De bezoekzaal is ingericht met een zogeheten slang als bezoektafel. Twee statische posten zijn bemenst en verder is er cameratoezicht. Vaststelling van de identiteit vindt plaats bij binnenkomst en vertrek van de gedetineerden met behulp van biometrie; dit systeem functioneert volgens het personeel redelijk probleemloos. Controle van al het bezoek vindt plaats door middel van metaaldetectie en bagagedoorlichting. Fouilleren van gedetineerden vindt plaats na het bezoek en bij verdenking vindt ook visitatie plaats, bijvoorbeeld wanneer de regels met betrekking tot het beperken van fysiek contact tussen gedetineerden en bezoek zijn overtreden. Ook het personeel moet 'piepvrij' de inrichting in.

In de regel krijgen gedetineerden nog dezelfde dag de door het bezoek meegebrachte of afgegeven goederen, of anders op de eerstvolgende werkdag. Er zijn niet alleen regels voor toegestane goederen, maar ook voor toegestane hoeveelheden per keer, bijvoorbeeld een maximum aantal cd's. De totale hoeveelheid in de loop van de tijd ingevoerde goederen is niet geadministreerd en is niet aan een maximum gebonden.

Bij eerste insluiting, bij vertrek naar en terugkeer van de rechtbank, bij terugkeer van verlof en na bezoek zonder toezicht vindt visitatie van gedetineerden plaats, waaronder het ongekleed door een extra gevoelige detectiepoort lopen en buk-hurkbewegingen maken. Ondertussen onderzoekt het personeel de kleding. Gedetineerden zijn van mening dat wanneer ze naar de rechtbank gaan, de visitatie bij zowel vertrek als terugkeer overdreven is. Het fouilleren en visiteren gebeurt altijd door vrouwen. Hier is de PI alert op, maar gedetineerden zelf ook. Bij afzondering in de avond kan het voorkomen dat een man mee moet helpen, maar ook hier probeert deze zich zoveel mogelijk op de achtergrond te houden.

Tijdens het luchten is er toezicht door twee aan weerszijden van de luchtplaats opgestelde medewerkers.

Interne veiligheid
In de ruimte waar arbeid plaatsvindt, is geen sprake van camera observatie. Van de overige daarvoor in aanmerking komende ruimtes zijn de meeste voorzien van cameratoezicht of is sprake van fysiek toezicht. Op twee van de drie units is camerabewaking aanwezig. Op de derde is een centraal post met overzicht over beide vleugels. De medewerkers beveiliging zijn voldoende opgeleid. Bovendien krijgen zij 6 weken inwerktijd, verlenging vindt zo nodig plaats.

Er is een dagelijkse controle van de cellen op hygiëne, inventaris, ramen en deuren. Eenmaal per maand is er een uitgebreide inspectie. Op indicatie zijn er speciale inspecties. De PI beschikt over twee mobifinders, maar vooral overdag is het lastig illegale mobiele telefoons te detecteren, omdat ook medewerkers met mobiele telefoons rondlopen.

De medewerkers geven aan dat veiligheidsincidenten altijd worden gerapporteerd in de vorm van een schriftelijk verslag.

Het contact met de recherche en andere opsporingsinstanties loopt goed en de inrichting ontvangt GRIP-lijsten.

Volgens de medewerkers krijgt penitentiaire scherpte voldoende aandacht. De teamleiders beveiliging geven aan dat zij 40% van hun tijd op de werkvloer aanwezig zijn. Als ze merken dat aandacht voor penitentiaire scherpte verslapt dan spreken zij medewerkers hierop aan. Maar ook sommige teamleden zitten zeer strak in de procedures. In combinatie met het feit dat het terugkerend op de agenda staat, komt het automatisch ter sprake en houden de teamleden ook elkaar scherp.

Een externe partij controleert de brandmelders. De personen zoekinstallatie pzi's (piepers) worden wekelijks getest.

Bij het aannamebeleid van beveiligers en piw'ers houdt de PI rekening met de man-vrouw verhouding. De huidige verdeling is naar schatting 50/50.

Oordeel
De Inspectie VenJ oordeelt ruim voldoende en deelt het positieve oordeel van de SSH-audit. Naar de waarneming van de Inspectie VenJ is er voldoende aandacht voor penitentiaire scherpte. Niet op alle plaatsen is camera-toezicht.

5.2 Toekenning verlof

Criterium
Bij het toekennen van vrijheden aan gedetineerden weegt de PI maatschappelijke risico's mee. Voor gedetineerden die daarvoor in aanmerking komen neemt de afdeling gedetineerdenzaken het initiatief om een verlofschema op te stellen. De voorbereiding op besluitvorming rond verlof en detentiefasering komt tot stand door een zorgvuldige afweging van relevante belangen door het multidisciplinaire overleg (MDO). Bij de besluitvorming rond de toekenning van verlof wordt zoveel mogelijk ook de opinie van

externe instanties en relaties, waaronder in elk geval de reclassering betrokken. Een directielid is daadwerkelijk betrokken bij de afweging tot toekenning van verlof en de autorisatie van het verlofbesluit.

Bevindingen
Na het onherroepelijk worden van het vonnis vindt een selectiegesprek plaats door een medewerker van gedetineerdenzaken. Hierin wordt ook een verlofschema besproken waarin het verlof waar een gedetineerde aanspraak op kan maken evenredig over het strafrestant is verdeeld. Volgens de gedetineerden moeten zij zelf achter de verlofaanvraag aanzitten. Het goedkeuren van het verlofadres maakt deel uit van de procedure. Bespreking van het verlof vindt plaats in het MDO en vervolgens in de vrijhedencommissie, waarin de directie het laatste woord heeft.

Van te laat terugkomen (> 15 minuten) wordt verslag gemaakt en een lid van de directie bespreekt dit met betrokkene. Op basis hiervan volgt een maatwerkreactie in het D&R-plan, waarvan registratie in TULP plaatsvindt.

Oordeel
Naar het oordeel van de Inspectie VenJ voldoet het toekennen van verloven aan de daaraan te stellen eisen.

5.3 Voorwaardelijke invrijheidstelling

Criterium
De PI voert de geldende wet- en regelgeving en de daaruit voortvloeiende procedures rond de toekenning van voorwaardelijke invrijheidstelling (v.i.) op een correcte wijze uit. Medewerkers gedetineerdenzaken zijn op de hoogte van de vigerende v.i.-regelgeving en bekend met de daarbij behorende taken. De PI signaleert tijdig de v.i.-datum en onderneemt de daarbij behorende actie. Adviezen over de toekenning van v.i. komen multidisciplinair tot stand en worden, via Bureau Selectiefunctionaris, tijdig aan het OM verstrekt. In een voor gedetineerden toegankelijke bron, bijvoorbeeld de huisregels, is informatie opgenomen over de gang van zaken rond v.i. en de invloed die gedrag in de PI op de toekenning van v.i. kan hebben.

Bevindingen
Omdat voorwaardelijke invrijheidstelling alleen aan de orde is bij veroordeelden met een straf van meer dan een jaar, speelt dit slechts bij een klein deel van de gedetineerden. Twee maanden voor de v.i.-datum krijgt de inrichting een verzoek om een advies te geven. Dit is afkomstig van het CJIB

en komt binnen via het bureau selectiefunctionaris (BSF). De mmd'er is verantwoordelijk voor het opstellen van het advies, inclusief afstemming daarover. Gedetineerdenzaken bewaakt de totstandkoming van de adviezen zelf. Na bespreking met de betreffende gedetineerde komt het aan de orde in het MDO. Uiteindelijk gaat het advies via het BSF retour. Het lukt de inrichting altijd om op tijd te adviseren. Aangezien voor de reclassering een latere deadline geldt, komt het zeer regelmatig voor dat hun advies dan nog niet gereed is en er geen afstemming plaatsvindt.

Anders dan bijvoorbeeld over verlof, bevatten de huisregels geen algemene informatie over de v.i.-regeling, maar slechts beknopte informatie over de gronden voor het achterwege laten van v.i. en dat de inrichting en reclassering adviseren. De gedetineerden geven aan niet over de v.i.-regeling geïnformeerd te zijn.

Oordeel
Naar het oordeel van de Inspectie VenJ, voldoet de wijze waarop PI Nieuwersluis haar bijdrage levert aan de v.i.-regeling volledig. Dat de uiteenlopende termijnen voor PI Nieuwersluis en de reclassering uiteindelijk negatief uitpakt voor de gewenste afstemming is een punt van zorg. In de ogen van de Inspectie VenJ is deze afstemming essentieel voor het stellen van de juiste voorwaarden. De oplossing hiervan ligt echter grotendeels buiten het bereik van de inrichting. De verwachte herziening van de v.i.-regeling in het kader van het programma USB biedt een goede gelegenheid voor het harmoniseren van de adviestermijnen.

Verder is de Inspectie VenJ van oordeel dat een algemene beschrijving van de v.i.-regeling in de huisregels dient te worden opgenomen, naar analogie van de beschrijving van de regelingen voor het tijdelijk verlaten van de inrichting.

Aanbeveling aan DJI en de PI
Neem een algemene beschrijving van de v.i.-regeling op in de (model-) huisregels.

5.4 Conclusie

Op de criteria van het aspect 'Maatschappijbeveiliging' is de Inspectie VenJ over het geheel genomen positief.

6
Maatschappelijke reïntegratie

Dit hoofdstuk gaat nader in op de vraag hoe het in de PI Nieuwersluis toegaat bij het ondersteunen en bevorderen van de maatschappelijke reïntegratie van gedetineerden. Hiervoor hanteert de Inspectie VenJ twee criteria: voorbereiding nazorg en reïntegratietrajecten.

6.1 Voorbereiding nazorg

Criterium
De PI beschikt over werkende systemen en procedures om voor gedetineerden de aansluiting op maatschappelijke vervolgvoorzieningen te bewerkstelligen. Meer concreet betekent dit, dat gedetineerden via het DPAN[5] worden aangemeld bij hun gemeente van herkomst en dat er sprake is van screening door een inrichtingsfunctionaris op deelgebieden als identiteitsbewijs, inkomen, huisvesting, zorg en schulden. Maar ook dat er een D&R-plan wordt opgesteld dat in een vaste cyclus in het MDO geëvalueerd wordt en zo nodig bijgesteld. Relevante onderdelen van dit plan worden afgestemd met externe partijen.

Bevindingen
Een detentiemelding in het DPAN vindt direct na binnenkomst van gedetineerde plaats. Daarna volgt de screening door de mmd'er aan de hand van een checklist van alles wat in het DPAN moet worden geregistreerd. De mmd'er doet ook de moeder-kind check, waarbij de mmd'er vraagt aan gedetineerde of
er één of meer kinderen zijn, en of betrokkene daarvoor zorgde en het ouderlijk gezag heeft. Gemeenten reageren doorgaans vrij snel op de detentiemelding, zeker als er kinderen in het spel zijn.

De inrichting beschikt over een reïntegratiecentrum waar gedetineerden zelf zaken kunnen regelen met gemeenten, uitkeringsinstanties, woningbouwcorporaties, et cetera. Desgewenst vindt ondersteuning plaats door oud-medewerkers of stagiaires. Voor bezoek aan het reïntegratiecentrum vullen gedetineerden een spreekbriefje in.
Gedetineerden geven aan, dat hier veel belangstelling voor is, zodat het soms best wel lang duurt voor gedetineerden kunnen deelnemen.

---

5 DPAN staat voor Digitaal Platform Aansluiting Nazorg en is een instrument om de nazorg aan ex-gedetineerden goed te organiseren. Geautoriseerde gebruikers bij gemeenten wisselen via Gemnet kennis, best practices en ervaringen uit met medewerkers maatschappelijke dienstverlening van penitentiaire inrichtingen.

Bespreking van alle gedetineerden, aan de hand van hun D&R-plan, vindt om de zes weken plaats in het MDO. Voor de termijnbewaking gebruikt de inrichting, als gemeld, een zelf ontwikkeld systeem op basis van Excel, omdat deze functie van TULP niet voldoet. Afstemming van het D&R-plan met derden vindt niet plaats. Wel wisselt de mmd'er informatie uit met gemeenten via het DPAN. Gedetineerden geven aan, dat eigen initiatief belangrijk is om zaken op het terrein van de mmd'er en gedetineerdenzaken gedaan te krijgen. Om in contact te komen met de mmd'er of gedetineerdenzaken vullen zij spreekbriefjes in. Aan de zijde van de inrichting was het tijdens de doorlichting niet duidelijk bij wie het periodiek doornemen van het D&R-plan met gedetineerden belegd is.

De inrichting heeft een gevarieerd aanbod aan cursussen en opleidingen, die zijn beschreven in een folder die tevens als inschrijfformulier dient. Daarnaast worden er van buitenaf twee verschillende cursussen over opvoeding aangeboden (moeder De Gans en IK-JIJ-WIJ) en voorziet 'Gezin in Balans' van Humanitas in 'moedermaatjes'. Dit zijn vrijwilligers die gedetineerde en ex-gedetineerde moeders ondersteunen.

Dit alles neemt niet weg dat de gedetineerden de tra-uren[6] vooral als vrije tijd ervaren. In het huis van bewaring gebruiken gedetineerden deze tijd ook wel om met hun advocaat te bellen.

Zodra de einddatum van detentie bekend is, informeert de PI de betreffende gemeente hierover. Het komt echter ook voor, dat een gedetineerde onmiddellijk met ontslag gaat. De inrichting probeert zoveel mogelijk alle informatie die van belang is bij ontslag door te geven. Via het DPAN is het ook mogelijk om een afspraak te maken bij de sociale dienst, zodat een gedetineerde daar op de dag van ontslag al terecht kan.

Oordeel

★

De Inspectie VenJ is van oordeel dat de voorbereiding op de nazorg naar behoren wordt vormgegeven. De Inspectie VenJ is zeer te spreken over het reïntegratiecentrum, omdat hier zowel de mogelijkheid wordt geboden praktische zaken 'buiten' te regelen, als geleerd wordt dit te doen. Een voorbeeld dat tot navolging strekt. De Inspectie VenJ is eveneens te spreken over het aanbod aan opvoedingsondersteuning.
Ruimte voor verbetering ziet de Inspectie VenJ vooral in het vergroten en verduidelijken van de rol van de piw'ers/mentoren bij de D&R-plannen en het meer vullen van de tra-uren.

6 Tra-uren zijn geplande uren in het dagprogramma die specifiek zijn bestemd voor terugkeeractiviteiten.

6.2 Reïntegratietrajecten

Criterium

De PI biedt aan daarvoor in aanmerking komende gedetineerden op reïntegratie en terugdringing recidive gerichte activiteiten en trajecten aan. Zij werkt daarbij effectief samen met relevante externe partners. Meer concreet betekent dit dat alle gedetineerden met een strafrestant van minimaal vier maanden, of met aansluitend reclasseringstoezicht, worden beoordeeld op hun mogelijkheden deel te nemen aan een reïntegratietraject. Het onderliggende reïntegratieplan komt binnen een redelijke termijn tot stand. De uitvoering van reïntegratieplannen wordt tijdens het verblijf in de inrichting daadwerkelijk ter hand genomen, dan wel de gedetineerde wordt overgeplaatst naar een locatie waar de uitvoering van het plan gerealiseerd kan worden. De PI beschikt over een opleidingsaanbod dat aansluit bij de opleidingsbehoefte van de doelgroep.

Bevindingen

Onderzoek of iemand in aanmerking komt voor een binnen beginnen-traject gebeurt aan de hand van landelijke criteria, zoals strafrestant en bereidheid gedetineerde. In dat geval wordt een adviesaanvraag gedaan aan de reclassering. De inrichting geeft aan dat de beoogde termijn van 28 dagen niet altijd haalbaar is, ook al omdat het reclasseringsadvies meestal zes tot acht weken duurt[7]. Ondertussen starten wel de tra-activiteiten. Volgens gedetineerden heeft het opstellen van TR-plannen door ziekte van de reclasseringsmedewerker zelfs een tijd stilgelegen. Ook bij TR-plannen is eigen initiatief belangrijk.

Zo mogelijk worden de in het reclasseringsadvies geïndiceerde interventies al tijdens het verblijf in de PI ter hand genomen. Het gaat daarbij om interventies als: CoVa, CoVa+ en leefstijltraining. Aanbieding hiervan vindt echter hooguit tweemaal per jaar plaats, zodat het voorkomt dat deze pas tijdens een eventueel toegekend penitentiair programma ter hand wordt genomen. Bovendien ligt de lat tegenwoordig hoger voor wat betreft het minimum aantal deelnemers.

De visie op een persoonsgerichte benadering van reïntegratie is beschreven in een onderlegger voor het dagprogramma.

[7] In het themaonderzoek Terugdringing Recidive uit 2009 zijn soortgelijke termijn vastgesteld.

De PI Utrecht beschikt over een medewerker ketenafstemming die ook actief is in PI Nieuwersluis en contact zoekt met ketenpartners en maandelijks overleg voert met OM en reclassering over reïntegratievraagstukken.

Oordeel
Naar het oordeel van de Inspectie VenJ nemen de op reclasseringsadviezen gebaseerde en met gedragsinterventies gevulde reïntegratietrajecten een wat ondergeschoven plaats in op het totale aanbod aan reïntegratieactiviteiten. Door de Inspectie VenJ in 2009 gesignaleerde knelpunten in het samenwerkingsmodel terugdringing recidive bestaan nog steeds.

Aanbeveling voor de PI
Bezie of het aanbod aan reïntegratieactiviteiten aangevuld of te vergroten is met activiteiten die zich richten op gedragsinterventies.

6.3 Conclusie

Naar het oordeel van Inspectie VenJ voldoet de PI Nieuwersluis op het aspect maatschappelijke integratie in belangrijke mate aan de daaraan te stellen eisen. Vooral de praktische voorbereiding op terugkeer is goed geregeld en met het reïntegratiecentrum heeft de PI een voorziening die tot navolging strekt.

7
Organisatieaspecten

Het is niet de taak van de Inspectie VenJ om de bedrijfsvoering en/of het organisatorisch functioneren van PI's als zodanig door te lichten. Toch zijn er binnen iedere PI thema's aan de orde die een zodanig effect kunnen hebben op de kwaliteit van het primaire detentieproces dat deze bij een doorlichting niet buiten beschouwing kunnen blijven. Het gaat dan onder meer over de vraag of de personeelsbezetting kwalitatief en kwantitatief op orde is, of er binnen de organisatie voldoende effectief wordt gecommuniceerd, of de medewerkers hun werkzaamheden integer (kunnen) uitvoeren en of de medewerkers zich betrokken vinden bij de organisatie. De Inspectie VenJ wil bovendien nagaan of de betreffende organisatie met enige regelmaat haar functioneren op onderdelen of als geheel evalueert.

7.1 Personeelsmanagement

Criterium
De PI heeft de personele inzet kwalitatief en kwantitatief op orde en stimuleert de betrokkenheid van medewerkers bij de organisatie. De bezetting van detentie-ondersteunende functies is in overeenstemming met de formatie. Medewerkers zijn functiegeschoold en, ook naar eigen oordeel, in staat om hun functie naar behoren uit te oefenen. De PI stimuleert en faciliteert functiescholing en -opleiding van medewerkers. Leidinggevenden laten zich bij medewerkers zien en tonen betrokkenheid bij het primaire proces. Zij stellen zich daarbij actief coachend en ondersteunend op. Het verzuim op jaarbasis is gemiddeld niet hoger dan 5,0%; aan afwijkende percentages wordt door het management actief aandacht besteed.

Bevindingen
De bezetting wijkt op sommige afdelingen af van de beoogde formatie. In zijn totaliteit valt de bezetting hoger uit dan de gefinancierde formatie.

In PI Nieuwersluis is sprake van een te hoog verzuimpercentage. Ten opzichte van 2010-2011 is deze al licht gedaald. De directie heeft het arbeidsverzuim benoemd als speerpunt en in 2013 wordt een plan van aanpak gemaakt om dit verder terug te dringen.

De medewerkers geven aan dat de doorgroeimogelijkheden op dit moment zeer beperkt zijn. Hoewel ze dit jammer vinden hebben ze hier, met oog op alle bezuinigingen, wel begrip voor. De functioneringsgesprekken vinden zoveel als mogelijk plaats. Afgelopen jaar is hiervoor een score van 84% behaald. De directie geeft aan dat dit geen 100% is, maar is hier wel positief over in verhouding met de afgelopen jaren.

Vrijwel alle medewerkers geven aan dat binnen PI Nieuwersluis sprake is van een open cultuur en dat cohesie tussen alle lagen aanwezig is. Onderling is geen sprake van onderscheid en iedereen werkt goed met elkaar samen. Dit ervaart iedereen als een sterk punt van de organisatie.

Oordeel
De Inspectie VenJ is overwegend positief over de wijze waarop PI Nieuwersluis invulling geeft aan personeelsmanagement. Hoewel het verzuimpercentage nog te hoog is, ziet de Inspectie VenJ perspectief in de aanpak hiervan door PI Nieuwersluis.

7.2 Communicatie

Criterium
De in- en externe communicatie van de PI functioneren naar behoren. Werkoverleg vindt binnen alle geledingen regelmatig en met een vaste frequentie plaats, waarbij voldoende voor het overleg relevante functionarissen aanwezig zijn. Van het werkoverleg wordt verslag gemaakt dat beschikbaar komt voor de deelnemers en overige belanghebbenden. Medewerkers en externe partners zijn door geregelde informatievoorziening op de hoogte van de koers die de PI binnen de kaders van DJI wil varen. Binnen de PI vinden op grotere of kleinere schaal geregeld activiteiten plaats ter bevordering van de betrokkenheid van medewerkers. Medewerkers en externe partners zijn in het algemeen tevreden over de informatievoorziening en communicatie door de PI.

Bevindingen
Over het algemeen zijn de medewerkers positief over de communicatie binnen PI Nieuwersluis. Meerdere keren is aangegeven dat sprake is van een open deuren beleid en dat ook de directie voor iedereen toegankelijk is. De executieve medewerkers geven aan dat de afdelingshoofden voldoende op de afdeling aanwezig zijn.
Tijdens de uren voor sport en communicatie verzorgen de afdelingshoofden terugkoppeling over belangrijke ontwikkelingen. De executieve medewerkers hebben de ervaring dat sprake is van actieve betrokkenheid bij het ontwikkelen van nieuw beleid.
De perikelen rondom het masterplan houdt iedereen wel bezig.

Oordeel
De Inspectie VenJ oordeelt ruim voldoende over de communicatie binnen PI Nieuwersluis.

7.3 Integriteit

Criterium

De medewerkers van de PI oefenen hun functies integer uit. De Inspectie VenJ verwacht dat er binnen vestigingen aanhoudend aandacht is voor integere functie-uitoefening, dat integriteitsdilemma's bespreekbaar zijn en dat er tijdens werkoverleg met regelmaat aandacht is voor het thema integriteit.

Bevindingen

Integriteit is een onderwerp dat binnen PI Nieuwersluis met regelmaat op de agenda staat van de werkoverleggen. Vorig jaar is sprake geweest van een integriteitskwestie. Hierover is door het hele betrokken team gesproken met de afdeling integriteit en veiligheid van DJI. Daarnaast is wekelijks sprake van casuïstiek bespreking en hanteert de PI de DJI protocollen.

Oordeel

Naar oordeel van de Inspectie VenJ hanteert PI Nieuwersluis op juiste wijze het integriteitsbeleid.

7.4 Evaluatie

Criterium

De PI evalueert periodiek de verschillende aspecten van haar functioneren en stelt op basis daarvan beleid en uitvoering bij. Dit criterium gaat in op de vraag of de vestiging weloverwogen en met regelmaat een regelkring (Plan, Doe, Toets, Stel bij) hanteert om haar functioneren te beoordelen en zo nodig bij te stellen. Het oordeel bij dit criterium komt tot stand op basis van de geaggregeerde antwoorden van de dimensie evaluatie bij alle voorgaande criteria. Hierbij wordt in elk geval bezien of de PI redelijk recent heeft geparticipeerd in de afname van een gedetineerdensurvey, een medewerkers tevredenheidsonderzoek en een externe security audit (ESA).

Bevindingen

PI Nieuwersluis beschikt over een vrij recent medewerkerstevredenheidsonderzoek (MTO) en gedetineerdensurvey. Jaarlijks vraagt de directie aan de afdelingshoofden om op basis van de uitslag van de gedetineerdensurvey twee (haalbare) items te benoemen om het komend jaar te verbeteren. Hiermee gebruikt de PI de gedetineerdensurvey daadwerkelijk als besturingsmechanisme. Deze systematiek draait nu drie jaar.

In 2011 heeft PI Nieuwersluis een MTO gehad en hieruit kwamen twee aandachtspunten naar voren. Hiermee is de PI aan de slag gegaan door onder andere het laten uitvoeren van een aanvullend onderzoek[8] en het volgen van een coaching traject.

Het laatste ESA is in 2012 uitgevoerd.

Oordeel
Naar het oordeel van de Inspectie VenJ voldoet PI Nieuwersluis aan de genoemde criteria.

7.5 Conclusie

Op het aspect organisatie scoort PI Nieuwersluis voldoende. Door alle bezuinigingen zijn er weliswaar beperkte mogelijkheden voor personeelsontwikkeling, maar tegelijkertijd betrekt de directie het personeel bij alle ontwikkelingen.

8 Naar aanleiding van het MTO is een aanvullende audit uitgevoerd bij de medische dienst.

Bijlage 1
Gebruikte afkortingen

AMK	Advies- en Meldpunt Kindermishandeling
BAD	Binnenkomstafdeling delinquenten
BBI	Beperkt beveiligde inrichting
BHV	Bedrijfshulpverlening
BOS	Bibliotheek, onderwijs en sport
BSD	Bureau Selectie- en Detentieondersteuning
BSF	Bureau selectiefunctionarissen
BVA	Bevolkingsadministratie
CJIB	Centraal Justitieel Incassobureau
CoVa	Cognitieve vaardigheidstraining
D&R	Detentie- en reïntegratie
DBT	Dagprogramma, Beveiliging en Toezicht op maat
DJI	Dienst Justitiële Inrichtingen
DPAN	Digitaal Platform Aansluiting Nazorg
ESA	Externe security audit
EZV	Extra zorgvoorziening
Fvt	Fysieke vaardigheidstraining
Gedeco	Gedetineerdencommissie
HvB	Huis van Bewaring
IBT	Intern bijstandsteam
IGZ	Inspectie voor de Gezondheidszorg
ILO	Instructeur lichamelijke opvoeding
Inspectie VenJ	Inspectie Veiligheid en Justitie
ISt	Inspectie voor de Sanctietoepassing
MDO	Multidisciplinair overleg
mmd	Medewerker maatschappelijke dienstverlening
MPC	Meerpersoonscel
MTO	Medewerkerstevredenheidsonderzoek
O&B	Observatie & bevindingen
OM	Openbaar Ministerie
Pbw	Penitentiaire beginselenwet
PI	Penitentiaire inrichting
piw’ers	Penitentiair inrichtingswerkers
PLK	Penitentiaire landkaart
PPO	Praktisch penitentiair optreden
pzi	Personen zoekinstallatie
RGD	Rijksgebouwendienst
RI&E	Risico-inventarisatie en -evaluatie
SSH	Security, Safety en Huisvesting
TR	Terugdringen recidive
tra	Terugkeeractiviteiten
TULP	Tenuitvoerlegging persoonsgebonden straffen
Uc	Urinecontrole

USB	Uitvoering strafrechtelijke beslissingen
v.i.	Voorwaardelijke invrijheidsstelling
ZBBI	Zeer beperkt beveiligde inrichting

Bijlage 2
Belangrijkste bronnen

Audit medische zorg
Calamiteitenmap (ter inzage in PI Nieuwersluis)
Capaciteitsoverzicht en bezettingcijfers
Dagprogramma's van de verschillende afdelingen
Diverse overzichten en kengetallen
ESA en ISA stukken
Gedetineerdenmonitor 2012
Gedetineerdensurvey
Huisregels, versie 1 januari 2012
Inkomsteninformatiepakket
Jaarplan 2012 en 2013
Jaarverslag 2011 en 2012
Jaarverslag CvT (ter inzage in PI Nieuwersluis)
Medewerkerstevredenheidsonderzoek
Meldingen bijzondere voorvallen
Overzicht celinspecties en urinecontroles
Straf en maatregelenbeleid PI Utrecht
Werkinstructies en protocollen (ter inzage in PI Nieuwersluis)

Bijlage 3
Inspectieprogramma

Dag 1

Tijd	Programma
09.00 uur	**Aankomst/installatie werkkamer** De inspecteurs maken gedurende de inspectie graag gebruik van een vast werkkamer waar gesprekken kunnen worden gevoerd en waar documentatie beschikbaar is.
09.30 - 11.00 uur	**Interview met directie** Een gesprek over de ontwikkelingen in PI Nieuwersluis.
11.15 - 12.15 uur	**Rondgang door inrichting** Rondgang door en schouw van de inrichting onder leiding van leidinggevende van de beveiliging.
12.30 - 13.00 uur	**Lunch**
13.00 - 13.30 uur	**Schouw bezoek en luchten** De inspecteurs observeren de activiteiten luchten en bezoek.
13.45 - 15.15 uur	**Interview gedetineerden** De inspectie spreekt met maximaal zes gedetineerden, die bij voorkeur een representatieve vertegenwoordiging zijn van de verschillende afdelingen en Gedeco.
15.30 - 17.00 uur	**Interview executieve medewerkers** Interview met minimaal vier vertegenwoordigers van verschillende afdelingen uit de functiegroepen beveiliging en piw'ers, indien mogelijk inclusief een vertegenwoordiger van de medezeggenschap.
17.00 - 17.30 uur	**Evaluatie dag 1** De inspecteurs evalueren dag 1 van de inspectie.

Dag 2

Tijd	Programma
08.00 - 09.00 uur	**Schouw woonafdelingen** De inspecteurs beschouwen de reguliere gang van zaken op de woonafdelingen.
09.15 - 10.00 uur	**Bezoek BAD en BVA** Inspecteurs bezoeken het BAD en BVA, gaan in gesprek met medewerkers en hebben inzage in dossier BVA.
10.15 - 12.15 uur	**Interview medewerkers gedetineerdenzaken en inzage dossiers** Interview met hoofd gedetineerdenzaken en medewerkers van BSD, MMD en TR over de gang van zaken in de PI.
12.30 - 13.00 uur	**Lunch**
13.00 - 14.30 uur	**Interview leidinggevende woonafdelingen** De inspectie interviewt vier afdelingshoofden afkomstig uit de verschillende bestemmingen van de PI.
14.45 - 16.00 uur	**Interview hoofd veiligheid en teamleiders beveiliging** Interview met BHV-coördinator, preventiemedewerkers, hoofd en teamleiders beveiliging.

16.15 - 16.45 uur	**Interview hoofd facilitaire zaken** Interview met hoofd facilitaire zaken over de gang van zaken van de PI.
16.45 - 17.15 uur	**Evaluatie dag 2** De inspecteurs evalueren dag 2 van de inspectie.

Dag 3

Tijd	Programma
09.00 - 10.30 uur	**Interview zorgstaf** Interview met hoofd medische dienst, (indien mogelijk) arts, verpleegkundige en psycholoog.
10.30 - 11.00 uur	**Bezoek BOS** Inspecteurs bezoeken bibliotheek en sportfaciliteit.
11.00 - 11.30 uur	**Bezoek arbeid** Inspecteurs bezoeken de afdeling arbeid en spreken met leiding en werkmeesters.
11.30 - 12.30 uur	**Inzage documentatie op werkkamer, parallel bezoek aan gedetineerdenzaken voor inzage specifiek in moeder-kinddossiers.**
12.30 - 13.30 uur	**Lunch en interview met vertegenwoordiging van Commissie van Toezicht** Interview met een vertegenwoordiging van de Commissie van Toezicht over de gang van zaken.
13.45 - 14.45 uur	**Bezoek stiltecentrum en interview geestelijke verzorging** Inspecteurs bezoeken het stiltecentrum en gaan in gesprek met hoofd geestelijke verzorging.
14.45 - 15.45 uur	**Bezoek aan de reïntegratie afdeling (ZBBI)** De Inspecteurs bezoeken de ZBBI, maar dit maakt geen onderdeel uit van de rapportage.
16.00 - 16.30 uur	**Voorbereiding terugkoppeling**
16.30 - 17.00 uur	**Korte terugkoppeling** De inspecteurs informeren de directie over de voorlopige bevinden uit de doorlichting.

Missie Inspectie VenJ

"De Inspectie Veiligheid en Justitie houdt toezicht op instellingen en organen die actief zijn op het terrein van veiligheid en justitie.

Hierdoor draagt de Inspectie VenJ bij aan verbetering van de kwaliteit van de taakuitvoering binnen haar toezichtdomein en aan een veilige en rechtvaardige samenleving."

Dit is een uitgave van:
Inspectie Veiligheid en Justitie
Turfmarkt 147 | 2511 DP Den Haag
Postbus 20301 | 2500 EH Den Haag
www.ivenj.nl

Augustus 2013 | Publicatie-nr. J-20272